

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

ФИЛОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА ПО РОМАНИСТИКА И ГЕРМАНИСТИКА

АНА ИСАБЕЛ ДИАС ГАРСИЯ

**HUMOR E IRONÍA: EL DISCURSO POLÍTICO Y POLITIZADO APLICADO A LA
ENSEÑANZA DEL ESPAÑOL COMO LENGUA EXTRANJERA**

**ХУМОР И ИРОНИЯ: ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКИЯ И
ПОЛИТИЗИРАНИЯ ДИСКУРС В ПРЕПОДАВАНЕТО НА ИСПАНСКИ КАТО
ЧУЖД ЕЗИК**

АВТОРЕФЕРАТ
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“
ПО СПЕЦИАЛНОСТ „РОМАНСКИ ЕЗИЦИ (СЪВРЕМЕНЕН ИСПАНСКИ ЕЗИК –
ЛЕКСИКОЛОГИЯ)“

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

ДОЦ. Д-Р ВЕСЕЛКА АНГЕЛОВА НЕНКОВА

**ПЛОВДИВ
2019**

Дисертационният труд „Humor e ironía: el discurso político y politizado aplicado a la enseñanza del español como lengua extranjera“ / „Хумор и ирония: приложение на политическия и политизирания дискурс в преподаването на испански като чужд език“ е обсъден и предложен за публична защита на заседание на Катедрата по романистика и германистика при Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” на 16.04.2019 г.

Дисертационният труд съдържа 247 страници и се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, библиография и приложения.

Научно жури:

Рецензенти:

Проф. д-р Петър Иванов Моллов

Доц. д-р Стефка Василева Кожухарова

Автори на становища:

Проф. д.ф.н. Иван Вълчев Кънчев

Проф. д-р Людмила Борисова Илиева-Сивкова

Доц. д-р Веселка Ангелова Ненкова

Резервни членове:

Проф. д-р Анджелка Пейович

Доц. д-р Мая Николова Тименова-Коен

Публичната защита на дисертационния труд пред научното жури ще се състои на 8.07.2019 г. от 12 часа в зала „Компас“ в Ректората на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, ул. „Цар Асен“ № 24.

Материалите по защитата са на разположение в Университетската библиотека, Ректорат, ул. „Цар Асен” № 24.

	Стр.
СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА	3
ВЪВЕДЕНИЕ	
1. Същност и обхват на проучването	5
2. Цели и хипотези на изследването	6
3. Обосновка на изследването: интереси, иновации и предели на изследването	7
4. Обосновка на избора на методологията и документалния корпус	9
5. Структура на изследването	10
ПЪРВА ГЛАВА. ТЕОРЕТИЧНА РАМКА	
ВЪВЕДЕНИЕ	12
1.1 ЛИНГВИСТИКА: ОТВЪД ТЕКСТА	13
1.1.1. От структурализма до когнитивната лингвистика и отвъд техните предели	14
1.1.2. Пресупозиции, инференции и импликации	28
1.1.3. От речевия акт до комуникативните функции	29
1.1.4. Принципът на кооперативност	32
1.1.5. Скàлата цена-облага и скàлата за индиректност: Принципът на учтивостта	34
1.1.6. Теория на релевантността	37
1.1.7. Когнитивна прагматика	41
1.1.8. Положителна и отрицателна учтивост: актуален поглед	44
1.2. ИДЕОЛОГИЯ И ПОЛИТИЧЕСКИ ДИСКУРС	49
1.2.1. Идеология	49
1.2.2. Дискурс	53
1.2.2.1. Политически дискурс	57
1.2.3. Реторика, аргументация и убеждаване	61
1.3. ЛИНГВИСТИКА НА ХУМОРА	72
1.3.1. Теории за превъзходството	74
1.3.2. Теории за освобождаващата функция	76

1.3.3. Теории за несъответствието	77
1.3.3.1. Обща теория на вербалния хумор (ОТВХ)	78
1.3.4. Когнитивна лингвистика, теория на релевантността и хумора	83
1.3.5. Защо се нарича хумор, когато се има предвид ирония и/или сарказъм?	85
1.4. ОБЩ ПОГЛЕД НА ТЕОРИЯТА НА ПРОУЧВАНЕТО НА ПОЛИТИЧЕСКИЯ ХУМОР: СЪСТОЯНИЕ НА ВЪПРОСА	88
1.4.1. Политически хумор	89
1.4.2. „Картоненият“ дискурс	91
ГЛАВА II. МЕТОДОЛОГИЯ И ИЗБОР НА КОРПУС	
ВЪВЕДЕНИЕ	95
2.1. МЕТОДОЛОГИЯ	96
2.1.1. Цели и хипотези	96
2.1.2. Методически инструменти	98
2.2. ИЗБОР НА КОРПУС	102
2.2.1. Политически текстове. Критерии за подбор, контекст и произход	102
2.2.2. Политизирани текстове. Критерии за подбор, контекст и произход	110
ГЛАВА III. АНАЛИЗ НА ДВАТА КОРПУСА	
ВЪВЕДЕНИЕ	111
3.1. ПОЛИТИЧЕСКИ ТЕКСТОВЕ	111
3.1.1. Количествен анализ	112
3.1.2. Качествен анализ: анализ на формалните характеристики, хумористичните наративни стратегии на изказванията	117
3.1.3. Заключение, произтичащи от анализа	153
3.2. ПОЛИТИЗИРАНИ ТЕКСТОВЕ	156
3.2.1. Количествен анализ	157
3.2.2. Качествен анализ: анализ на формалните характеристики, хумористичните наративни стратегии на изказванията	158
3.2.3. Заключение, произтичащи от анализа	202
ГЛАВА IV. Дидактически приложения на политическите и политизираните текстове при изучаването на испански като чужд език	

ВЪВЕДЕНИЕ	205
4.1. МЯСТОТО НА ПОЛИТИКАТА В ЧАСОВЕТЕ ПО ИСПАНСКИ КАТО ЧУЖД ЕЗИК. ЗАЩО И ЗА КАКВО СЛУЖИ ТЯ?	206
4.2. РОЛЯТА НА ХУМОРА В ЧАСОВЕТЕ ПО ИСПАНСКИ КАТО ЧУЖД ЕЗИК. ЗАЩО И ЗА КАКВО СЛУЖИ ХУМОРЪТ?	209
4.3. ДИДАКТИЧЕСКО ПРИЛОЖЕНИЕ	212
ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ИЗВОДИ	224
БИБЛИОГРАФИЯ	228
ПРИЛОЖЕНИЯ	247

ВЪВЕДЕНИЕ

1. СЪЩНОСТ И ОБХВАТ НА ПРОУЧВАНЕТО

Настоящият дисертационен труд е посветен на анализа на хумористичните и ироничните езикови средства, използвани в политическия и политизирания дискурс в Испания. Актуалността на избраната тема се обуславя от два социални и политически феномена, които се развиват паралелно в Испания през последните няколко години. От една страна, децентрализацията на гражданския вот доведе до влизането на нови партии в Конгреса и Сената, както и последвалата смяна на партиите, участващи в управлението на страната; от друга страна, реакцията срещу политическата ситуация, в която се намира страната, доведе до увеличаване на хумористичните изказвания (хумористични монолози, сатирични списания, радио и телевизионни програми), които стигат директно до широката публика, която от своя страна действа като очевидец и критик на формиращите се мнения по време на всяка една изборна кампания.

Безспорно икономическите, социалните и културните събития повлияха на политическата стабилност през последните години в Испания, най-вече след 2011 година с образуването на така нареченото „Движение от 15-М“, познато също като „Движение на възмутените“, както и с исканията на групи от пенсионери, феминисти и националисти. Гражданската активност си извоюва власт през последните години и постигна очевидни резултати на политическата сцена, като сложи край на двупартийността в Испания чрез влизането на движенията „Подemos“ и „Сиудаданос“ в долната камара на Испанския парламент - Конгреса на депутатите.

Исторически погледнато, можем да свидетелстваме за доброто възприемане на хумористичния дискурс от страна на населението на онези медии, които използват хумористични похвати в анализа на политическата панорама в страната. Например сатиричното списание *El Jueves*, създадено в Барселона през 1977 година, беше принудено да спре дейността си след 37-годишно присъствие сред водещите печатни издания. Причината за спирането на списанието се корени в създалата се полемика около вероятното цензуриране на неговите карикатуристи и редактори. Необходимо е да се отбележи, че същото това списание беше възродено по-късно под формата на месечно онлайн издание, което спря дейността си година след това поради липса на абонати. И още

един пример: престана да съществува ежедневното радиопредаване *La vida moderna*, излъчвано по *Cadena Ser* от понеделник до петък в продължение на пет години, в което се предлагаха обзори и се коментираше с хумористични похвати политическата обстановка в страната. Предаването се радваше на голям слушателски интерес: повече от 350 000 абонати в *Youtube* и 230 000 последователи в *Twitter*.

Някои журналисти също анализират политическата реалност с известна доза хумор, като например Джорди Еволе, познат като водещ на програмата *Salvados* по телевизионния канал *LaSexta*, в която в началото се излъчваше поредицата *Salvados por la camaña*, посветена на изборната кампания през 2008 година.

Предвид целите на дисертацията е необходимо да се проучи използването на хумористичните похвати в две направления. Първо, анализ на политическия дискурс в относително неформален контекст, какъвто е този в радиопрограмите, телевизионните програми и дигиталната преса, и второ, анализ на политическия дискурс в строго формален контекст, какъвто е този в Конгреса на депутатите. Необходимо е също така да се разграничи политическият дискурс от политизирания дискурс, в който има наличие на хумористични нотки. В този смисъл в настоящото изследване се базираме на предположението, че съществува, от една страна, политически дискурс, в който хуморът намира място, и от друга страна, че е наличен друг дискурс, който макар и да не е политически, се използва с такива цели и който решихме да наречем „политизиран“, тъй като в качеството си на такъв, се опитва да наложи формиране на политическа съвест и превръща в политически определени послания, които априори, няма защо да бъдат такива.

2. ЦЕЛИ И ХИПОТЕЗИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Освен основната цел в дисертационния труд сме набелязали и следните по-важни цели:

- да се установи дали хуморът намира място в политическия дискурс, който се придържа към строгите правила за формалност и учтивост.
- да се прецени дали хумористичните похвати могат да бъдат използвани в политизиран контекст, какъвто са манифестациите и протестите;

- да се анализират основните характеристики на използваните хумористични стратегии и политическото и идеологическото съдържание на разгледаните примери;
- да се прецени до каква степен използването на хумористични средства в политическия дискурс е тясно свързано с идеологическата концепция;
- да се установи с каква цел се използват хумористичните похвати в различните ситуации;
- да се оцени полезността на хумора в политическия и политизирания дискурс за целите на преподаването на испански език като чужд език.

За постигане на така формулираните цели в изследването се поставят за изпълнение следните конкретни задачи:

- да се съберат примери от политическия дискурс, ексцерпирани от редовните сесии на Конгреса на депутатите в Испания;
- да се представят примери от изразните средства с хумористична нотка, използвани от участниците в гражданските протести;
- да се анализират количествено случаите на преднамерени и непреднамерени хумористични изказвания в политическия дискурс;
- да се установят кои са реторичните средства, които придават хумористични нотки на политическия и политизирания дискурс;
- да се изготви дидактическо предложение за използването на хумористичните средства на политическия и политизирания дискурс в обучението по испански като чужд език.

3. ОБОСНОВКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО: ИНТЕРЕСИ, ИНОВАЦИИ И ПРЕДЕЛИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящото изследване предлага общ преглед на различни хумористични лингвопрагматични средства, които могат да се открият в текстове, които нарекохме „политически“ и „политизирани“. Значимостта на дисертационния труд се състои в иновативния подход, който решихме да следваме. Първо, комбинацията в едно и също изследване на теориите на речта и теориите за политически и идеологически анализ, както

и теориите за хумора - подобно изследване, доколкото ни е известно, не е извършвано досега. Второ, хуморът на испански е бил изследван главно от гледна точка на анекдотите, шегите и хумористичните текстове, съдържащи ясна хумористична цел, или от гледна точка на неформалния разговор, но не се е разглеждала често проявата на хумор в привидно сериозния дискурс, използван в Конгреса на депутатите или по време на гражданските протести.

В резултат на всичко това, предлагаме класифициране на хумористичните средства, които се използват в политическия и политизирания дискурс, като същевременно с това се опитваме да дадем отговор на два основни въпроса: защо е наличен смехът и какви функции изпълнява той? Тази класификация има предвид както хумористичните средства, базирани на свойствени за езика семантични процеси в случаите, принадлежащи на политизираните текстове, така и хумористични средства от прагматичен характер, които предполагат екстралингвистични познания (Торес Санчес, 1999: 98-100).

Смятаме, че това е едно много широкообхватно и сложно изследване, което стана възможно благодарение на използваните методологически механизми и консултираната библиография. Всички тези налични ресурси ни позволиха да се задълбочим в лингвистичните и екстралингвистичните механизми, които допринасят за създаването на хумористични изказвания в обстановка, предполагаща сериозност от страна на действащите лица.

Трябваше обаче да си дадем ясна сметка за ограниченията, на които се натъкнахме при започването на тази дисертация. От една страна, що се отнася до политическите текстове, се оказва трудно да се квалифицират „хумористичните“ изказвания като „преднамерени“ или „непреднамерени“. Базирайки се само на писмените транскрипции на речите, произнесени по време на сесиите, трябваше да приемем, че онези изказвания, които са предизвикали смях, са само и единствено тези, отбелязани като такива; по същия начин съществуват изказвания, при които ораторът се опитва да бъде забавен, но не го постига, т.е. има случаи на „несполучлив хумор“, които няма да се анализират в настоящия труд, предвид обемния корпус и необходимостта от придържане към целите на

изследването. Освен това фактът, че в крайна сметка само ораторът знае дали е имало, или не реална умисъл в изказването му с хумористични нотки може да направи така, че настоящият труд да се пречупи през призмата на пристрастието, в което да се чувстваме като съдии, интерпретиращи значенията и смисъла на речите.

От друга страна, т. нар. „политически хумор“ е бил малко изследван до момента, като се е наблягало най-вече на анализа на текстове и на образи, в които хумористичното намерение и контекстът, който предизвиква смях, е практически гарантиран (карикатури, политически вицове, хумористични монолози и т.н.). Затова да се изследва хуморът не само в контекста на сериозност, като този в Конгреса на депутатите, но също и в контекста на социално раздразнение, и в малко проучена досега среда, като тази на манифестациите и гражданските протести, е проява на известна дързост и скачането в дълбокото предполага подхлъзване и възможност за грешки, поради което предварително молим за извинение.

4. ОБОСНОВКА НА ИЗБОРА НА МЕТОДОЛОГИЯ И ДОКУМЕНТАЛЕН КОРПУС

Анализът на примерите е реализиран въз основа на два отделни корпуса. Първият от тях е съставен от всички дословни транскрипции на стенограмите от пленарните заседания в Конгреса на депутатите, състояли се в долната камара през съответния период на XI-тия и XII-тия законодателен мандат от периода на демокрация в Испания под президентството на Мариано Рахой Брей, представител на Народната партия. Разглежданият период включва две ключови дати: 13 януари 2016 г. (дата, на която беше свикана Долната камара и бяха представени новите политически сили след общите избори на 20 декември 2015 г.) и 1 юни 2018 година (дата, на която се гласува вот на недоверие на правителството на Мариано Рахой Брей и за министър-председател бе определен Педро Санчес Перес-Кастехон, лидер на Испанската работническа социалистическа партия).

Вторият корпус се състои от политизирани текстове, които принадлежат на така наречения от нас „картонен“ дискурс, или с други думи – дискурс на размириците, протестите и манифестациите, намерил израз върху плакати или изписан направо върху

част от картонени амбалажни кутии и кашони¹, които протестиращите издигаха по време на споменатите два мандата на Мариано Рахой.

Фактът, че се базираме на реално съществуващи примери, ексцерпирани от транскрипциите на стенограмите от сесиите на Конгреса на депутатите и събрани от снимки, направени по време на протестите и демонстрациите, проведени през упоменатия период, гарантира достоверността и валидността на двата корпуса.

Целта на анализирането на двата корпуса беше, от една страна, да се установят кои са механизмите за съставяне на хумористични изказвания, които се привеждат в действие както в политическия, така и в политизирания дискурс, и от друга страна, да се анализират намеренията за избор на хумористични изказвания в дадени ситуации. За тази цел анализирахме използваните средства и начина, по който тези изказвания оказват влияние както върху имиджа на говорителя, така и върху имиджа на слушателите.

Сред консултираната литература успяхме да открием няколко изследвания, статии и докторски дисертации, които разглеждат въпроси, свързани както с реториката, така и с политическия дискурс, от една страна, и това, което се отнася до лингвистиката на хумора, от друга. Въпреки това, няма много проучвания, в които авторите да се решават да изследват присъствието на хумора в политическия дискурс.

Липсата на изследвания, които обединяват теориите на дискурса и теориите, свързани с хумора, прави избора на една единствена методология практически невъзможен. Затова предпочетохме да се опрем основно на аналитичния метод, за да разгледаме отделните части на дискурса и елементите, които го съставляват, както и връзките, които ги обединяват, но също така използвахме и един обединяващ подход, който включва няколко перспективи. Относно методологията предлагаме едно по-подробно обяснение в глава II.

5. СТРУКТУРА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

¹ Виж стр. 48 и 52.

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Първа глава е посветена на теоретичната рамка, върху която се базира научното изследване, и на понятия, свързани с ключови теми, които са засегнати в анализа на корпуса. Представя се резюме на развитието на лингвистиката като наука от Сосюр до съвременните теории, свързани с прагматиката и анализа на дискурса и включващи идеи, произтичащи от реториката, политиката и политическия дискурс. Предоставя се дефиниция на термина *етос* в зависимост от концепцията на Аристотел и на съвременните автори, като Гофман, Менгьоно и Шарадо. В тази глава също така се разглеждат различните определения за хумор, от най-традиционните, присъстващи в трактатите на Аристотел, до най-съвременните, които предлагат автори, като Ръскин и Атардо, опиращи се на съвременните теории, разглеждащи хумора, иронията и сарказма. В този раздел от дисертацията е включен и кратък обзор на теориите върху изследването на политическия хумор.

Втора глава представлява описание на методологията и подбора на корпуса, върху който се основава анализът. В тази глава са включени целите, хипотезите и критериите за съставяне на корпуса.

Трета глава се състои от анализ на избраните от корпуса примери. Главата е разделена на две части. Първо се предоставя както описание на принципа на действие на Конгреса на депутатите, така и количествен и качествен анализ на хумористичните послания. На второ място в третата глава се предлага анализ на втория корпус - оформен от политизирани текстове, с примери, събрани от различни прояви и граждански протести или т. нар. от нас „картонен“ дискурс) - и отново количествен и качествен анализ на изказванията и използваните средства. В тази глава се извеждат и заключения, произтичащи от функциите, които изпълнява хуморът в политическия и политизирания дискурс, като се изтъкват целите, които преследват съответните изказвания с хумористично съдържание.

Четвърта глава е посветена на причината за използването на хумора и политическите текстове в преподаването на испанския като чужд език, както и на изготвянето на дидактическо предложение за прилагането на избрания материал от двата корпуса в часовете по практически испански език.

В заключението изброяваме изводите, произтичащи от различните теории за хумора, наличието на хумористични нотки в политическия и политизираня дискурс и в полезността на тези средства в преподаването на испански като чужд език.

Дисертационният труд завършва с библиография и приложения, в които са поместени всички примери от двата използвани корпуса.

ГЛАВА I. ТЕОРЕТИЧНА РАМКА

Първа глава е посветена на теоретичните постановки, на които се опира настоящото изследване. Събраният материал е разделен на четири части: в първата част се предлага обща визия на развитието на лингвистиката през 20 и 21 век; във втората се разглеждат връзките между идеологията и политическия дискурс, като се вземат предвид основите на реториката. В третия раздел фокусът се поставя върху лингвистичните теории, свързани с хумора, и накрая, в четвъртата част, се анализират връзките, които се установяват между хумора и политическия и политизирания дискурс в Испания в наши дни.

В първата част на тази глава проследяваме развитието на лингвистиката от структурализма на Сосюр - чиито идеи са отразени в *Курс по общата лингвистика* - до Когнитивната лингвистика, като изтъкваме приносите на Пражкия лингвистичен кръг и Копенхагенската школа.

Също така подчертаваме приноса на Едуард Сапир и Франц Боас за изучаването на езика от антропологична гледна точка, а не само от стриктно лингвистична, както и тези на антрополога и лингвист Дел Хатауей Хаймс в теоретичната методологична рамка, която той самият е разработил, т. нар. *Етнография на комуникацията*.

Освен това в този раздел разглеждаме накратко начина, по който социолингвистиката на Лабов и т. нар. *Етнография на комуникацията* на Хаймс се противопоставят на генеративизма на Чомски.

Онзи дял от лингвистиката, свързан с философията на езика, комуникацията и психолингвистиката, който се интересува особено много от начина, по който контекстът влияе върху интерпретацията на смисъла, е прагматиката или прагмалингвистиката.

Прагматиката е изучаването на невидимото значение, тя не анализира само повърхността, върха на айсберга, а изучава невидимото: по какъв начин се осъществява комуникацията. Поради тази причина повечето прагматици, свързани с езиковото обучение, вече не прибягват до термина „езикова компетентност“, въведен от Ноам

Чомски, а говорят за прагматиката като интердисциплинарна дисциплина, която се основава на концепцията за „комуникативната компетентност“, въведена от социолингвиста Джон Дж. Гъмперц и антрополога Дел Х. Хаймс, който включва това, което един събеседник трябва да знае, за да комуникира успешно в социално значими ситуации (Гъмперц и Хаймс, 1972).

Следователно прагматиката представлява една обща когнитивна, социална и културна перспектива за изучаване на езиковите феномени по отношение на тяхното използване в конкретни ситуации.

В продължение на десетилетия лингвистите са се опитвали да определят обекта на прагматиката, чиито граници - имайки предвид самия произход на дисциплината и множеството теоретични и методологични източници - са твърде неясни. Освен това историческото развитие на прагматиката е довело до различни взаимно допълващи се теории, които имат за цел да изяснят отделни аспекти на езика, термините и понятията, необходими за настоящото изследване, като понятията „пресупозиция“, „инференция“ и „имплицитност“, *Теорията на речевите актове* и комуникативните функции на Остин и Сърл, *Принципът на сътрудничеството* на Грайс (1975), *Принципът на учтивост* и максимите на Лийч, както и *Теорията за релеванността*, предложена от Уилсън (1986/1995) и преформулирана от Спърбър и Уилсън (2002).

Що се отнася до Когнитивната прагматика, трябва да споменем изследванията на Ескандел Видал. Въпреки че предизвикателството на прагматиката е да се разбере защо и как се систематизира комуникацията и защо комуникацията понякога не проработва, когнитивните науки се занимават с изучаването на човешкия мозък, умствените способности и невронните системи, които служат за основа; следователно става въпрос за едно интердисциплинарно изследване.

И така, когнитивната прагматика обединява двете традиции и се основава на познанието на когнитивната наука, за да хвърли нова светлина върху прагматичните явления. Тя предлага изучаване на способностите и на когнитивните принципи, които лежат в основата на интерпретацията на значенията, т.е. тя цели, посредством разбирането на функционирането на мозъка, да разгадае принципите на комуникацията.

В тази първа част се посочват и изследванията, свързани с положителната и отрицателната учтивост, съгласно модела на Браун и Левинсън (1987).

Във втората част на първа глава предлагаме обзор на понятието идеология и обясняваме как тази концепция се е променила с времето.

Що се отнася до политическия дискурс, широко се дискутира въпросът дали политическият език представлява една специална типология, или не - затова в този раздел предлагаме гледните точки на автори като Еухенио Косериу, Нуньес Кабесас и Гереро Саласар, ван Дайк и Рут Водак, които са се опитали да посочат и класифицират най-значимите характеристики на парламентарния език.

Във втората част на тази първа глава се фокусираме върху механизмите, присъщи на реториката, аргументацията и убеждаването, като изтъкваме различни научни постановки от Аристотел до съвременните автори.

В третия раздел правим кратък обзор на идеите, свързани с лингвистика на хумора. Предлагаме резюме на основните теории, които ни послужиха за провеждането на настоящото изследване, опирайки се на автори като Кант, Шопенхауер или Киркегор.

Тук трябва да се спомене *Общата теория на вербалния хумор* (OTBX), разработена през последните години от Атардо и Раскин и допълнена от Руис Гурильо и групата GRIALE.

В четвъртия и последен раздел на първа глава обединяваме двете области на изследване, за да предложим един глобален обзор на теориите, свързани с политическия хумор, тъй като е интересно да се види как едни приписват на дискурса намерението да се убеждава аудиторията (в политическия/парламентарния дискурс), а други (теоретиците на хумора) подчертават, че хумористичният текст цели да забавлява аудиторията. Освен това в този раздел се опитваме да анализираме и начина, по който хуморът и политиката съжителстват в наши дни.

Необходимо е да се отбележи, че до настоящия момент са правени изследвания на т.нар. „политически хумор“; но в тях се разглежда не конкретно политическият дискурс, а

други видове текстове, свързани с актуални събития и политическа критика (телевизионни програми, политически шеги, карикатури и др.).

Понастоящем политическият хумор все още присъства, както вече споменахме, в медиите (телевизионни и радиопрограми, графични медии и др.), но присъства и в дискурса, който се използва в определено по-официална обстановка.

Относно „картонения“ дискурс, използвахме този термин, за да опишем едно доста очевидно през последните десетилетия явление: изразяването на подкрепа, разочарование или апатия в протести и граждански демонстрации. Заедно с постигането на по-голяма свобода на словото не само съдържанието, но и формата на изразяване се промениха и хуморът се появи по улиците, за да могат протестиращите, посредством използването на изключително изобретателни послания, да критикуват хапливо, а понякога и много остро политиката в нашите страни.

Успяхме да открием много малко изследвания, посветени на този тип послания, поради което смятаме, че политизираният дискурс предлага много широко поле за проучване.

ГЛАВА II. МЕТОДОЛОГИЯ И ИЗБОР НА КОРПУС

Хетерогенността на използваните източници дава ясна представа за сложността на проведеното изследване. Изборът на единна методология се оказва сложен въпрос, поради което предпочетохме да комбинираме няколко теории и методи на работа с цел по-конкретно и по-детайлно описание на анализиранията случаи.

Втора глава е посветена на описанието на методологичните постановки, използвани в настоящото изследване и на критериите за избор на корпус, както и неговия произход.

За целта първо се набелязват целите на изследването и се формулират хипотезите, свързани с изследователските задачи, като се представят и методологичните инструменти, използвани в дисертационния труд.

Накратко, целта при анализиранията на двата корпуса е, от една страна, да се установят механизмите, които водят до наличието на хумористични нотки както в политическия, така и в политизирания дискурс, а от друга страна, да се анализиранията целите, с които умишлено се прибегва да употребата на хумор в тези два обекта на нашето изследване. За целта анализирахме похватите и начина, по който тези изказвания оказват влияние не само върху имиджа на говорителя, но и върху имиджа на събеседниците.

Що се отнася до методологията, липсата на изследванията, които съчетават теориите на дискурса и теориите за хумора, правят избора на една единствена методология практически невъзможен. Ето защо избрахме да се опрем на аналитичния метод, за да сегментираме дискурса на съставните му части и да изследваме както отделните изказвания, така и връзките между тях посредством една хетерогенна методология, която считаме за най-подходяща за систематизиране и анализиранията на изказванията.

Решихме да комбинираме и да се опрем на различни проучвания и теоретични рамки, използвани от автори, като Атардо & Раскин (1991) и модела, предложен от Ромеро Нието (2018), с изучаването на реторичните средства, използвани при анализа на хумористични изказвания, като приехме за основен ориентир учебниците по реторика на Гарсия Барриентос (2000) и Гарсия Дамборенеа (2013).

По отношение на критериите за подбор при изготвянето на този дисертационен труд, заложихме на два ясно разграничени корпуса, които в исторически план бележат края на двупартийността в испанската политика. След изборите, проведени на 20 декември 2015 г., две нови политически сили, „Сиудаданос“ и „Подemos“, успяха да навлязат мощно в политиката и да спечелят места в Конгреса на депутатите, като по този начин поставиха в шах двете мажоритарни сили до момента - Народната партия и Испанската социалистическа работническа партия.

Първият анализиран корпус включва текстове, които принадлежат на политическия дискурс. Корпусът се състои от общо 135 документа в електронен формат (файлове в pdf формат), които включват дословна транскрипция на сесиите, проведени в Конгреса на депутатите в периода между 13 януари 2016 г. и 1 юни 2018 г. включително. Тези документи отразяват сесиите, проведени по време на единадесетия и дванадесетия законодателен мандат от испанската демокрация, и двата под председателството на правителството на Мариано Рахой Брей, лидер на НП.

Текстовете, които съставляват корпуса, произтичат от преписи, които са извадки от редовните сесии на Конгреса на депутатите, до които има свободен достъп чрез сайта на Конгреса на депутатите. Анализирани са общо 7266 страници.

Вторият корпус се състои от „политизирани“ текстове, изписани върху картон и отразени в изображения. Посланията принадлежат на различни граждански движения, демонстрации и протести, свързани с горепосочения времеви период.

Този корпус съдържа 40 текста под формата на изображения, в които могат да се видят езиковите средства, които използват протестиращите. В някои от примерите също така има и наличие на екстралингвистични средства, чрез които се придава хумористична и/или иронична нотка на посланието. Решихме да съберем в този корпус текстове от различен произход (вестници, социални мрежи, приятели и т.н.), засягащи теми и въпроси, които социално и политически разтърсиха страната през последните години.

ГЛАВА III. АНАЛИЗ НА КОРПУСА

Базирайки се на теоретичните и методологичните обосновки, изложени в дисертационния труд, предлагаме в тази глава количествен и качествен анализ на най-интересните изказвания, ексцерпирани от всеки един от двата корпуса. Това обаче съвсем не означава, че това са единствените примери с хумористичен и ироничен оттенък, просто ги считаме за най-характерните случаи, които служат като представителна извадка от двата корпуса.

Политически текстове

Що се отнася до случаите, съдържащи се в първия корпус, съставен от преписите на пленарните заседания, проведени в Конгреса на депутатите, предлагаме първата таблица, която обобщава изказванията, описани като „хумористични“. Цифрите отразяват политическата партия, към която принадлежи говорителят. Под „Правителство“ се разбира всеки един депутат, принадлежащ към Народната партия, а под „Опозиция“ - всички останали депутати, които принадлежат към други парламентарно представени партии и движения.

Говорител	Парламентарен мандат XI	Парламентарен мандат XII	Общо
Правителство – III	26	303	329
Опозиция	49	212	261
Председател на Конгреса	2	23	25

Ако искаме да анализираме по-подробно таблицата, можем да определим подателите на изказванията съгласно политическата партия, към която принадлежат, по следния начин:

Политическа партия	Парламентарен мандат XI	Парламентарен мандат XII	Общо
Народната партия	26	303	329
Испанската работническа социалистическа партия	10	38	48
„Подемос“/ „Мареас“/ „Ен Кому“	7	45	52
„Сиудаданос“	9	58	67
ERC/DiL (партии от Каталуня)	18	47	65
EAJ/PNV (партии от Страната на баските)	4	9	13
Смесена група	1	15	16

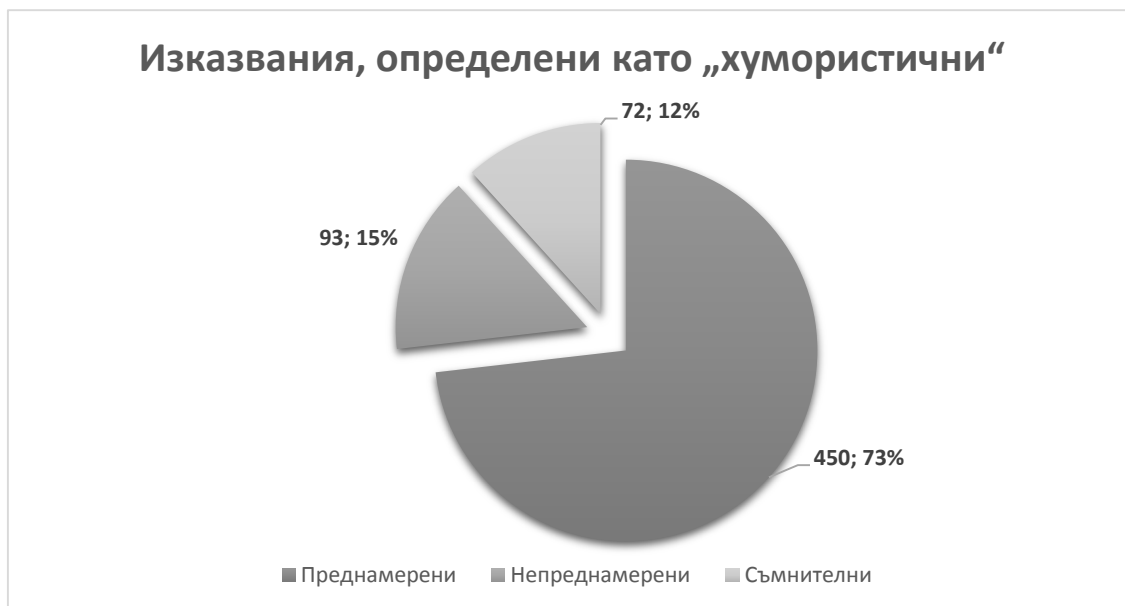
Въпреки че дискурсът в парламентарния контекст е предимно монологичен, той е насочен, от една страна, към гражданите, които са крайните получатели на това, което се случва в залата и които имат безплатен достъп до транскрипциите на записите на парламентарните сесии; от другата страна се намира аудиторията, състоящата се от останалите депутати в Конгреса. Тази аудитория не е пасивен приемник, а взаимодейства с подателя – хвали го, обижда го, подиграва му се и т.н., т.е. реакцията на публиката също оказва влияние върху самия говорител.

Ето защо смятаме, че е интересно да се определи какви са най-честите реакции на публиката, които са отбелязани в по-тъмен цвят в транскрипциите на речите, произнесени по време на сесиите, тъй като това ни дава известна представа за взаимодействието в Конгреса, защото не е едно и също - или поне не се тълкува по един и същ начин - дали става въпрос за смях, или за смях, придружен от шум и аплодисменти, или и от двете.

Реакция	Парламентарен мандат XI (77 случаи)	Парламентарен мандат XII (538 случаи)	Общо (615 случаи)
Смях	47	297	344
Смях и ръкопляскания	22	189	211
Смях и шумене	6	29	35
Смях и неодобрение	0	9	9
Смесица от смях, ръкопляскания, шумене и неодобрение	2	14	16

Очевидно е, че аплодисментите или шумът, които придружават смяха, са признаци на нещо, което надхвърля хумора; ние обаче решихме да не правим изчерпателен анализ поотделно на изказванията, в които освен смях сред публиката се забелязват и други реакции (аплодисменти, шум или и двете). Въпреки това, тъй като това изследване се основава на анализа на употребата на хумористични похвати в политическия дискурс, решихме да поставим всички реакции под общ знаменател и да отразим разликите, доколкото е възможно, съгласно качествен анализ на изказванията.

Що се отнася до качествения анализ на първия корпус, базиран на двата законодателни мандата, общият брой на изказванията, отбелязани като „хумористични“ и предизвикали смях, придружен или не от други реакции, възлиза на 615: от тях открихме общо 450 „преднамерени“ изказвания, 93 случая на „непреднамерени“, а „съмнителните“ случаи възлизат общо на 72.

- Случаи на непреднамерени хумористични изказвания

Що се отнася до непреднамерените изказвания, бяха установени случаи, при които смехът има освобождаваща функция и служи главно за разсейване на напрежението в Камарата, в която все пак се следват определени правила за изказвания и реакции. В тези случаи, в които смехът отпуска и освежава аудиторията, той е следствие от допускането на някаква грешка или объркване:

Me voy a explicar. Dice usted, señor Sánchez, que su pacto es muy de izquierdas y pide el apoyo a otras izquierdas, mientras que su socio dice que está hecho al gusto del Partido Popular y reclama nuestro respaldo. **(El señor Rivera Díaz hace gestos negativos)**. Oiga, ¿qué es este curalotodo? ¿El bálsamo de Fierabrás? Y si unas izquierdas le hacen caso a unas izquierdas y una..., y yo o mi grupo **(Risas)**, sí, le hace caso al señor Rivera, ¿hacemos una coalición a cuatro? (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 11)

Lo que suma, señorías, es el voto y las fuerzas del cambio. Eso es lo que yo estoy proponiendo con este acuerdo. Mire, señor Rajoy..., señor Iglesias... **(Risas)**. Es que algunas veces uno se confunde. **(Rumores)**. (Pedro Sánchez-PSOE, XI; 3: 29)

¿Cómo se puede decir, señoría, que en España los derechos de los ciudadanos y las ciudadanas están amenazados o permanecen secuestrados debido al comportamiento del Partido Popular y su Gobierno? ¿Ustedes piensan antes de hablar o hablan tras pensar? **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 60: 78)

В редица случаи Председателят на Камарата е въвличен в ситуации, които предизвикват смях вследствие на призивите за ред и отправянето на различни забележки относно работата на Конгреса. Предлагаме няколко примера по-долу:

La señora **PRESIDENTA**: Un segundo, señor Tardà.

La Presidencia es muy flexible con los tiempos, pero el discurso lleva mucho tiempo fuera de los derroteros del debate en el que estamos **(Risas)**. Se lo digo con todo el respeto, señoría, pero creo que tenemos que ir a la cuestión, dentro de la libertad que hay en la tribuna. Muchísimas gracias. (Ana Pastor-Presidenta de la Cámara, XII; 38: 23)

La señora **PRESIDENTA**: Silencio, por favor. Silencio, señorías.

Continúe, señor ministro. **(Aplausos)**.

El señor **MINISTRO DE HACIENDA Y FUNCIÓN PÚBLICA** (Montoro Romero): Gracias, señora presidenta. Es normal que con un planteamiento como este haya una cierta distracción en la Cámara. **(Rumores.— Aplausos)**. Pido disculpas, pero es que esto de los presupuestos es así, así de importante.

La señora **PRESIDENTA**: Muchas gracias, señor ministro. Una cosa es distraerse y otra es hablar. Continúe. **(Risas.—Aplausos)**. (Ana Pastor-Presidenta de la Cámara, XII; 116: 6)

Понякога смехът е предизвикан от промяна в регистъра на общуване или промяна в контекста:

El señor **IGLESIAS TURRIÓN**: Le pido su amparo, señor presidente, para poder terminar mi intervención.

El señor **PRESIDENTE**: Tu tiempo ya había terminado, señor Iglesias. **(Risas.— Rumores y protestas)**. Sí, los tres minutos habían terminado. **(Protestas)**. (Patxi López-Presidente de la Cámara, XI; 3: 31)

Así que cuando vuelva a la Cámara el señor Rajoy —que luego pedirá el uso de la palabra por alusiones, aunque no ha estado—, díganle de mi parte que no nos creemos que él va a limpiar España de corrupción. **(El señor presidente del Gobierno en funciones, Rajoy Brey, se incorpora a su escaño.—Risas y aplausos)**. ¡Hombre! Le decía, señor Rajoy, que creo que si uno no limpia su casa de corrupción es muy difícil que los españoles creen que va a limpiar la corrupción de toda España. (Albert Rivera-Ciudadanos, XI; 3: 46)

В други случаи смехът е израз на отбранителна позиция (когато се осъществява пряка атака от страна на говорителя към неговия опонент):

Escúchenme: unos meses antes habían logrado un acuerdo y, como consecuencia del rescate al sector financiero por el desastre de la gestión de Bankia que hizo usted y el rescate de la troika **(Rumores.—Risas.—El señor Floriano Corrales: ¡Pero bueno!)**, ustedes tuvieron que imponer una reforma laboral regresiva para este país. **(Aplausos)**. (Pedro Sánchez-PSOE, XI; 3: 12)

Ha hecho usted referencia a alguna de las cosas de ese programa, señor Sánchez. Ha comenzado diciendo —porque lo traía escrito, es el viejo truco de siempre— que yo he venido aquí a decir que hay que cambiar de política. **(Risas)**. No, he venido a decir todo lo contrario. (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 14)

А в други смехът изпълнява функция на критика и/или дискредитиране пред думите на оратора - един вид ироничен смях, който изразява недоверие или цели да дискредитира подателя:

Declaración de independencia, nunca, nunca con los partidos que forman parte de este acuerdo y nunca, espero, con el Partido Popular, que va a votar lo mismo que Esquerra Republicana. **(Risas)**. Este es el acuerdo que presentamos. (Albert Rivera-Ciudadanos, XI, 3: 38)

Suspenderán, inhabilitarán, ¿y al final qué? ¿Nos encarcelarán? **(Risas)**. ¿Al final qué, nos van a encarcelar? ¿Encarcelarán a los representantes democráticos del pueblo de Cataluña? ¿Encarcelarán a los alcaldes y a los concejales que se solidarizarán y se sumarán a la insumisión pacífica? (Joan Tardà i Coma-ERC, XI; 3: 51)

Също така в някои случаи се появява един вид съчастнически, емпатичен смях:

El señor **PRESIDENTE**: Un momento. Señor Domènech, si quiere que su compañera tenga siquiera cinco minutos de intervención, debería ir concluyendo ya la suya.

El señor **DOMÈNECH SAMPERE**: Tenía muchas cosas interesantes que decir **(Risas)** pero, si me permiten, me voy a referir a una, porque no ha habido jamás en la historia política de España un Gobierno de cambio, un Gobierno de izquierdas, que se gire a la realidad catalana. (Francesc Xavier Domènech Sampere-Podemos/En Comú Podem, XI; 3: 23)

Señor Sánchez, nuestro objetivo ya no es reformar España. Lo hemos intentado y nos rendimos. **(Risas)**. (Joan Tardà i Coma-ERC, XI; 3: 51)

- Случаи на съмнителни хумористични изказвания

Сред хумористичните изказвания, отбелязани като „съмнителни“, отново можем да намерим различни функции на смях (придружени или не от други реакции). Откриваме случаи, които са съвсем ясен израз на защитна реакция:

Esto no sirve absolutamente para nada, sobre todo porque no tiene ningún argumento para demostrar que esto es verdad, entre otras cosas porque el que está en los Consejos Europeos soy yo, no es usted el que está en los Consejos Europeos. **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 7: 46)

Pero usted habla de impuestos, de IRPF. Yo quiero bajarlos —los hemos bajado en el año 2015—, pero en el pacto que usted ha firmado con esos señores no bajan. **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 7: 58)

Или емпатична функция:

Señor Sánchez, me habla de la reforma de la Constitución. ¿Puede usted explicar con los votos de quién va a reformar la Constitución? **(Rumores)**. Podría usted explicarlo, porque si no algunos pueden pensar que usted les está engañando. ¿Es que va a reformar con 130 votos la Constitución española? Debe tener usted mucha confianza, porque propone nada menos que dos reformas: una exprés y otra que supongo que será normal o no exprés **(Risas)**, eso que se llama reforma agravada. (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 15)

¿Cuál es la diferencia entre estas dos mociones? Que en la anterior el candidato era el señor Iglesias y no le iban a votar **(aplausos)**; ahora está usted, tendrán que votarlo. Así que ya sabe lo que tiene que hacer, señor Iglesias, aunque, francamente, no se lo recomiendo; es mejor no ser presidente del Gobierno así. **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XII; 126: 16)

Или функция на одобрение и/или дискредитиране в изказвания, чието тълкуване в много случаи се оказва двусмислено:

Nos comprometemos, señorías —nos comprometemos, señorías; nos comprometemos—, a derogar la prisión permanente revisable, a derogar el artículo 315.3 del Código Penal, sobre el ejercicio al derecho de la huelga, y la reforma de la Ley de Enjuiciamiento Criminal, en lo referido al recorte en los plazos de instrucción, para acabar con la impunidad que ha abierto el actual Gobierno en funciones. **(Aplausos)**. Y todo esto lo podemos hacer, señorías, a partir de la próxima semana. **(Risas y Aplausos)**. (Pedro Sánchez-PSOE, XI; 2: 15)

El señor **PRESIDENTE DEL GOBIERNO** (Rajoy Brey): La de quienes no condenan las invasiones de parlamentos democráticos. **(Rumores)**. Sí. Y la de quienes dicen que Leopoldo López, una persona a la que metieron en la cárcel durante más de tres años y medio, es un golpista cuando todavía está hoy sin libertad. Esa es la corrupción de los valores democráticos, la que ustedes practican, porque a ustedes les han pagado y no son libres, señor Iglesias, para defender su posición. **(Varias señoras y señores diputados: ¡Muy bien!—Aplausos de las señoras y los**

señores diputados del Grupo Parlamentario Popular en el Congreso.—Risas y aplausos de las señoras y los señores diputados. (Mariano Rajoy-PP, XII; 69: 8)

- Случаи на преднамерени хумористични изказвания

Тези изказвания съвсем очевидно представляват най-голяма част (450 от общия брой). Ясно е, че в политическия дискурс хуморът има място и съществува. Той се използва по определени причини и с определени цели. Важно е да се отбележи, че измежду преднамерените хумористични изказвания се появяват ясно изразени хумористични изказвания и случаи, в които съвсем очевидно е използван ироничен или саркастичен тон (с използване на иронията като стилистичен похват или не). Резултатите са следните:

Изненадващо е, че изказванията с ясен ироничен или саркастичен тон (който се долавя, макар че става дума за писмен корпус) са повече от половината от общия брой на анализираните такива. Освен това процентът на изказванията, в които се появява ирония и сарказъм, нараства във времето и на двата законодателни мандата.

Поради прекалено обширния корпус е невъзможно да се коментира всяко едно от изказванията, затова ще се ограничим до посочване на по-често използваните похвати и ще предложим една селекция от примери, които да послужат за онагледяване.

- Сред „хумористичните, но неиронични” изказвания, които могат да се нарекат още „забавни”, откриваме такива, в които се срещат различни реторични фигури и хумористични похвати.
 - Има изказвания, в които се използват различни реторични фигури за сравнения, за изразяване на превъзходство или подценяване - явно или имплицитно - с игрови тон.

[...] Y dos, le veo escaso de talla de estadista (**Rumores**) porque a nadie le obligan a ser candidato a presidente del Gobierno. Yo no me atrevería; no tengo la talla. Ahora bien, le voy a poner un ejemplo histórico. Permítame que se lo diga porque soy profesor y no puedo evitarlo, y porque además usted es más joven y me lo puedo permitir. (**Risas**). (Tardà i Coma-ERC, XI; 3: 54)

И други сравнения, които се опитват да засилят етоса на говорещия в сравнение с този на противника му чрез самовъзхвала, която понякога маскира прикрита критика:

No se puede decir que lo que se ha acordado es una vergüenza y entierra el derecho de asilo. Se puede decir de otra manera, con un poquito más de finura porque suena muy mal. No es posible que veintiocho dirigentes, incluidos los representantes del Gobierno griego, seamos antidemocráticos, fascistas, malvados y liquidadores de los derechos humanos; no es posible, porque estamos en Europa y somos Gobiernos democráticos. Por tanto, un poco de moderación; aprenda de mí, que en eso soy muy bueno. (**Risas y aplausos**). (Mariano Rajoy-PP, XI; 7: 43)

- Омонимия, полисемия и двузначност

В много случаи те са източник на хумор, например:

Ha dicho usted que Núñez Feijóo se va a tener que ir y que la derrota del PP es inminente. Es posible que así sea. Hasta ahora no se ha producido nunca desde que

hay elecciones, pero es evidente que alguna vez será. Espero no verlo yo, que también espero —y es compatible— vivir muchos años, si no les molesta a ustedes. (Risas.—Aplausos). (Mariano Rajoy-PP, XII; 4: 32)

Usted dice que no fueron los tribunales, pero yo creo que sí fueron los tribunales; yo desde luego no fui. Yo lo he condenado políticamente, pero en este país quien condena y manda a la cárcel a la gente o establece penas son los tribunales de justicia. No conozco que haya otros. Conozco la pena del telediario, pero esa se queda única y exclusivamente ahí. **(Risas).** (Mariano Rajoy-PP, XII; 4: 96)

Tengo cierta aspiración —dentro de mis grandísimas limitaciones— a una formación humanista. Me gustaría que el ministro de Economía o el *conseller* de Economía dominase el griego —y perdón por la expresión— (Risas), pero, de verdad, preferiría que, además, tuviese una formación sólida en economía y comercio. (Toni Cantó García-Ciudadanos, XII; 8: 14)

➤ Реторични въпроси

Например, в следващия случай се долавя ясното съзнание на депутатите, че адресатът на тяхното съобщение не е само този, който седи в залата:

No sé los telediarios que le quedan a este Gobierno en funciones, pero el caso merece la pena. Cuando escribí mi intervención puse: Señor ministro... **(mirando al escaño del señor ministro, que está ausente).** Ahora no sé adónde tengo que dirigirme. ¿Cuál es mi cámara? (Risas). (Capdevila i Esteve-ERC, XI; 8: 40)

➤ Смяна на регистъра

Например, изхождайки от непреднамерена промяна в регистъра, довела до хумористична ситуация, може да се вземе преднамерено решение да се продължи с промяната и по този начин да се предизвика смехът на аудиторията:

El señor **PRESIDENTE:** Tu tiempo ya había terminado, señor Iglesias. **(Risas.— Rumores y protestas).** Sí, los tres minutos habían terminado. **(Protestas).**

El señor **IGLESIAS TURRIÓN**: Querido Patxi, no sabía que nos íbamos a tutear pero si nos tuteamos no hay ningún problema. Así que, Patxi, te pido por lo menos quince segundos para terminar la intervención. (**Risas.—Aplausos.—Protestas**). (Pablo Iglesias-Podemos, XI; 3: 31)

➤ Рими и игра на думи

В други случаи се използват рими и каламбури, за да се смекчи посланието, което може да прозвучи агресивно, ако бъде казано с други думи:

Señor presidente, en este caso, como en el resto de los que le he citado, las buenas palabras no sirven de nada si no van acompañadas de gestos, y hay unos cuantos refranes castellanos que reflejan bien esta idea. Además a usted le gustan los refranes. Por ejemplo, aquel que dice: Si bien me quieres, Juan, tus obras me lo dirán. Refrán que me he permitido personalizar para la ocasión, adaptándolo de la siguiente manera: Si bien me quieres, Mariano, da menos leña y más grano. (**Risas**). Pero es más que probable que usted no busque nuestros votos conscientemente —no los busca—, es más, después de su discurso estoy convencido de ello. (Esteban Bravo-PNV, XII; 13: 62)

Игра, с която говорителят, Мариано Рахой, решава да продължи:

Más leña y más grano. A mí lo único que se me ha ocurrido es: si quieres grano, Aitor, te dejaré mi tractor. (**Risas**). Es lo único que se me ocurre a estas horas de la tarde. (**Aplausos**). Es la diferencia entre pedir y que te den y la diferencia con currárselo, que es el tractor. Yo, en cualquier caso, voy a utilizar el tractor. Yo les voy a pedir cosas, pero voy a trabajarlo también, a utilizar el tractor. Creo que ustedes también deberían hacerlo. (Mariano Rajoy-PP, XII; 13: 65)

➤ Фразеологизми

Paso a contestar ahora a la intervención de la representante de Mareas. (**Rumores**). Ha dicho que van a ganar las elecciones; ha citado a Núñez Feijóo y me ha parecido

entender que no está muy a favor, pero para gustos sin duda alguna se pintan colores. (**Risas.—Aplausos**). (Mariano Rajoy-PP, XII; 4: 32)

- Сред „хумористичните, ироничните и/или саркастичните“ изказвания откриваме такива, в които се използват различни реторични фигури и хумористични средства. Те са изказвания, които водят до атака срещу етоса с по-голяма или по-малка хапливост на изказа и служат за дискредитиране на политическия противник на различни нива. Открояваме следните примери:

- Смяна на регистъра

Понякога е следствие от превключване на езиковия код, съпътстващ лошо звучащото изказване:

El señor **TARDÀ I COMA**: Gracias, señora presidenta.

Señorías, hay una expresión valenciana muy popular, una expresión que utilizan seguro todos los valencianos catalanohablantes y también los que no lo son que conocerán. Seguro que la habrán oído. Dice así: *¡Au, a fer la mà!* (**Risas**). *¡Au, a fer la mà!* Pues bien, esta expresión —que se utiliza articulada de forma imperativa— se usa frente al hastío, frente a aquellas personas o a aquellas instituciones que provocan incomodidad desde posiciones altivas y profundamente generadoras de hartazgo. (Tardá i Coma-ERC, XII; 8: 11)

В други случаи се проявява чрез промяна на темата или тона, като се долавя известна самоирония:

El señor **RAJOY BREY** (Candidato a la Presidencia del Gobierno): Gracias, señora presidenta. Aunque usted no comparta la afirmación que voy a hacer le diré que es verdad, U (**Risas y aplausos**) y con los SMS me manejé peor pero ahora también voy mejorando. (**Risas y aplausos**). (Mariano Rajoy-PP, XII; 13: 32)

- Премълчавания

En definitiva, le digo lo siguiente. En esta encrucijada, en la encrucijada en que se encuentran todos ustedes, excepto aquellos que apuestan por el derecho a decidir, ustedes tienen que optar por dos caminos: por la vía democrática o bien por la vía de

los Estados de tradición autoritaria, y para no ofender a nadie me los callo. (**Risas**). (Tardá i Coma-ERC, XI; 3: 50)

➤ Иронията като ресурс: антифраза

Когато се казва точно обратното на това, което се има предвид:

En tercer lugar, no sabía yo que era usted el portavoz de la izquierda en esta Cámara, señor Homs. (**Risas.—Aplausos**). (Pedro Sánchez-PSOE, XI; 3: 66)

El señor **BALDOVÍ RODA**: *Moltes gràcies, senyora presidenta*.

Anoche, un diputado del Partido Popular me comentaba que el Real Decreto 900/2015 no impedía el autoconsumo eléctrico. Este año llevamos menos de cincuenta instalaciones de autoconsumo de energía eléctrica, un récord; menos de cincuenta, no llegan ni a una por provincia, en un país con tantísimas horas de sol al año. En 2015 el Reino Unido instaló 3.500 megavatios; Alemania, 1.450 y España, 49. Es sabido que el Reino Unido y Alemania tienen unos climas africanos y por eso instalan placas solares. (**Risas**). (Joan Badolvi Roda-Compromís, XII; 23: 59)

Sobre el *brexít* ya le he explicado antes cuál es mi posición. Ha dicho usted: Europa es un cangrejo torpe, miedoso y egoísta. Tiene usted un espíritu europeísta de primera. (**Risas**). (Mariano Rajoy-PP, XII; 38: 44)

➤ Иронични маркери

Чрез „до“, „дори“, „на всичко отгоре“, „ако изобщо“, суфиксация и др.:

El señor candidato ya nos explicó en su día que para él la representación no implica ningún compromiso porque el nuestro es un Parlamento burgués —no entro en más detalles— que representa los intereses de clase, y remató afirmando que el trabajo parlamentario puede ser maravilloso o el camino hacia el cretinismo político. Ya podemos entender que la parte maravillosa le corresponde a usted, y a los demás nos toca lo demás, ¡qué le vamos a hacer! (**Risas**). (Mariano Rajoy-PP, XII; 60: 69)

Es que el señor Iglesias nos viene a proponer leyes que se han aprobado aquí y que se están tramitando en Comisión. ¡Un poquito de seriedad! Actualice las medidas de 2014 que a este paso no se entera usted y las hemos aprobado todas. **(Risas)**. (Albert Rivera Díaz-Ciudadanos, XII; 61: 7)

En cuanto al candidato nuestro de Canarias, desde luego barato no ha salido. **(Risas)**. Señor Quevedo, ya quisieran muchos diputados territoriales llevar a su tierra lo que se ha llevado. ¡Y encima el hombre votó que no! **(Aplausos.—Risas)**. (José Luis Ábalos Meco-PSOE, XII; 61: 39)

Como le he dicho antes, eso es lo que se llama la ley del embudo, y eso no está bien, señora Robles, eso es una cosa muy fea y tiene usted que rectificar y empezar a cambiar su forma de actuar. Usted no es un agente judicial, usted es una diputada, nada menos que la portavoz del grupo parlamentario de su partido, si es que usted tiene partido, que eso no lo sé. **(Risas y aplausos)**. (Mariano Rajoy-PP, XII; 71: 26)

- Метонимия, алюзия и антономазия (някои от най-често срещаните фигури за назоваване на някой депутат от Камарата):

Así que el Partido Socialista, señor Rajoy, tenía dos opciones: una, hacer lo mismo que usted, hacer un Rajoy —permítame que lo diga en términos coloquiales— **(Risas)** y, en consecuencia, bloquear la democracia en nuestro país; o, dos, dar un paso al frente e intentar cambiar el país, cambiar el Gobierno, cambiar las formas de gobernar, cambiar las políticas y cambiarle a usted como presidente del Gobierno. (Pedro Sánchez-PSOE, XI; 3: 12)

Casi logra hacernos creer, señor Sánchez, que en realidad el Partido Popular había perdido las elecciones y que las había ganado un tal señor cambio con usted a la cabeza. **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 7)

Или се намеква за друг депутат чрез използването на негови думи, които подхващат другите събеседници:

Y luego, señoría, ¿me puede explicar cómo puede usted gobernar con el apoyo de alguna gente que yo creí que a usted no le gustaba mucho? Fíjese: «No pienso pactar con populistas de los que hay en nuestro país», dice el señor Sánchez. Los populistas serán el señor Iglesias, ¿o no? Si no es el señor Iglesias, nos lo dice y ya nos quedamos todos más tranquilos. **(Risas)**. «Les garantizo rotundamente que el PSOE no alcanzará acuerdos con Podemos». Oiga, tiene usted un problema, señor Iglesias, porque además dice: «Podemos no encaja en mi programa». No en el mío, ¿eh?, en de él. Dice: «Pactar con ellos —con ustedes— sería perjudicar a los más débiles y eso no es el programa del PSOE». Fíjese en lo que dice de usted: «Ni antes ni durante ni después pactará el PSOE con el populismo, porque el PSOE es un partido de izquierdas que mira al centro y que atrae al centro». ¿Sabían ustedes esto? **(Rumores.—Risas)**. «Iglesias ha hecho de la mentira su forma de hacer política». Yo no lo digo ¿eh? «Miente más que habla». **(El señor presidente del Gobierno, Rajoy Brey, señala con el dedo al señor Sánchez Pérez-Castejón.—Risas.—Aplausos)**. Iglesias le recuerda —al candidato— a un niño pequeño: si no haces lo que yo quiero, dejo de respirar. **(Risas)**. Me van a permitir que me abstenga de recordar aquí las afirmaciones que el señor Sánchez hace sobre mi persona porque a mí no me ha pedido el voto. **(Ris.—Aplausos)**. (Mariano Rajoy-PP, XII; 126: 36)

➤ Олицетворение:

Usted ha venido aquí a citar frases que he pronunciado en esta Cámara y se lo agradezco, porque demuestra que me usa como argumento de autoridad **(Risas)**, cosa que, francamente, nadie hace hoy en día en el mundo en que vivimos. **(Aplausos)**. (Mariano Rajoy-PP, XII; 4: 14)

➤ Антитеза и парадокс:

Es curioso, señorías, porque el señor Rajoy hoy ha demostrado voluntad de cambio y voluntad de diálogo y acuerdo con el Grupo Parlamentario Socialista. El señor Rajoy nos propone lo siguiente, señorías: nos propone cambiar de Gobierno, cambiar de presidente del Gobierno, cambiar de políticas, pero con la condición de que el señor Rajoy siga siendo presidente del Gobierno, su Gobierno sea del Partido Popular y

sigamos haciendo las políticas del Partido Popular. **(Risas)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 12)

El señor **RUFÍAN ROMERO**: ¿Por qué para que los niños catalanes estudien inglés —que no me parece mal— tienen que hacer matemáticas en castellano? ¿Se da cuenta de que son ustedes monolingües diciéndole a bilingües que tienen que ser trilingües? **(Risas)**. (Gabriel Rufián Romero-ERC, XII; 5: 9)

➤ Суперлатив и хипербола:

La intervención es necesariamente larga y extensa, pero lo hago en consideración y en beneficio suyo. Si solo hubiera intervenido un portavoz, habría hablado cinco o diez minutos, pero hay gente a la que le molestaría, y con razón, que yo no le contestara. O sea, que si quieren que mis intervenciones sean más cortas, ya saben lo que hay que hacer. Es facilísimo. **(Risas.—Aplausos)**. (Mariano Rajoy-PP, XI; 7: 58)

Estoy a favor, nunca me he opuesto a que hubiera movilizaciones, nunca. Yo también podría convocar una movilización. Creo que si pedimos que vengan mil, vendrían. **(Risas)**. (Marianr Rajoy, XII; 13: 32)

➤ Двусмислие и двузначност:

El señor Iglesias dice que quiere un pacto a la valenciana. Teniendo en cuenta los ministerios que pide, con quién va y el referéndum que quiere hacer, yo creo que usted quiere un Gobierno de traca, más que a la valenciana. **(Risas y aplausos)**. (Albert Rivera Díaz-Ciudadanos, XI; 4: 9)

➤ Метафори, фразеологични сравнения и алегии:

Señor Iglesias, modelo de nación o de naciones o de naciones de naciones o como usted lo quiera llamar. Señor Iglesias, nadie puede ser presidente de una nación si no se compromete a defender la convivencia, la unión, la igualdad y las libertades de esa nación, y usted no puede serlo por eso. **(Aplausos)**. Si España fuera un edificio, una

casa, sería la casa de todos los españoles. Es verdad, señor Iglesias, que la señora Montero estuvo más afortunada que usted en su intervención y comparto alguna parte del diagnóstico que hizo. Esta casa de todos, España, tiene goteras. El bipartidismo ha dejado que se hagan goteras en el techo, el bipartidismo ha dejado que algunas partes del tejado se caiga a trozos, el bipartidismo ha permitido que haya mucha basura en la puerta acumulada de corrupción, pero, señor Iglesias, si una casa tiene goteras, se arreglan las goteras, si en una casa hay que arreglar el techo, se arregla el techo, si hay basura en la puerta, hay que limpiar la basura, pero no hay que demoler la casa. ¡Es que usted es ‘demoliciones Iglesias’! ¡Es que usted básicamente lo que quiere es tirar la casa! (**Aplausos**). Y claro, cuando el señor Rufián y Bildu ven ‘demoliciones Iglesias’ dicen: ¿dónde hay que apretar el botón, dónde hay que tocar el botón? (**Risas.—Aplausos**). (Albert Rivera Díaz-Ciudadanos, XII; 61: 8)

Има много случаи, в които се появяват модифицирани сравнения, самоирония и изказвания, базирани върху съществуването на общи културни референти и познания за света.

Señorías, todos ustedes han hablado de Turquía. Tengo que confesarles una cosa, y es que creo que desde la batalla de Lepanto nunca había hablado tanta gente tan mal de Turquía. (**Risas**). (Hernando Fraile-PP, XI; 7: 35)

Ese mismo día, 2 de marzo, señor Rajoy, usted definió nuestra propuesta de acuerdo de Gobierno, de 200 medidas, como un curalotodo. Usted lo calificó como el bálsamo de Fierabrás —siempre a la vanguardia cultural el señor Rajoy (**Risas**); lo digo sin sarcasmo porque *El Quijote* es vanguardia cultural—. (Pedro Sánchez-PSOE, XII; 4: 18)

¿Es usted el único demócrata que hay en esta Cámara? ¿Es usted el único honrado que hay en España? Oiga, yo nunca le he reprochado que levante el puño, mientras no sea obligatorio, señor Iglesias. (**Risas y aplausos**). (Mariano Rajoy-PP, XII; 4: 29)

El segundo conjunto de enmiendas de Podemos al que quiero referirme va sobre la vivienda; enmiendas en las que pasan de hablar del derecho a una vivienda digna y el artículo 47 de la Constitución a hablar de parque público de alquiler de vivienda a precios asequibles o a hablar de un plan de choque contra la emergencia habitacional en la enmienda 4186. ¿El plan de choque contra la emergencia habitacional es este que nos contó el miércoles a *Okdiario*? **(Muestra un recorte de prensa con una fotografía donde aparece el señor Iglesias Turrión, la señora Montero Gil y un chalé.—Aplausos).** Lo definiría perfectamente Bruce Lee: Pon a Pablo en un piso en Vallecas y será marxista, pon a Pablo en un casoplón en la sierra y será marxista; be Pablo, my friend. **(Risas.—Aplausos).** (Víctor Píriz Maya-PP, XII; 121: 57)

Presentan un total de 57 enmiendas, por valor de más de 700 millones y un incremento superior al 25 %, pero lo que es peor es que ese incremento es tres veces superior al que ustedes presentaron en el presupuesto alternativo de Pedro Sánchez. Señores del Partido Socialista, nosotros ya sabíamos que Pedro en inglés es Peter, lo que no sabíamos es que Sánchez es Pan. **(Ris.—Aplausos.—La señora presidenta ocupa la Presidencia).** (Francisco Igea Arisqueta-Ciudadanos, XII; 123: 19)

- Има и изказвания, в които говорителите се заиграват с употребата на идиоматични изрази и поговорки:

Para gobernar —también van a entenderme— no basta con amontonar unas cuantas ideas que suenen bien, como quien adorna un escaparate o el árbol de Navidad; es preciso que las ideas sean coherentes con lo que es necesario y lo que es posible hacer, y además que se puedan pagar, y lo contrario es pura palabrería publicitaria. Ustedes primero disparan, luego colocan el blanco donde ha caído la flecha **(Ris)**, y así, señoría, acierta cualquiera. (Mariano Rajoy-PP, XI; 3: 11)

En política energética hay algunos buenos propósitos, pero sin garantías ni concreciones de cumplimiento; también hay incoherencias. Ayer habló usted, señor Sánchez, de cerrar las centrales nucleares que cumplan 40 años de vida útil. Señor Sánchez: ninguna central nuclear en funcionamiento en España va a cumplir 40 años

de vida útil en esta legislatura. No nos tome usted el pelo, señor Sánchez. (**Risas y aplausos**). (Pablo Iglesias-Podemos, XI; 3: 21)

El señor **TARDÀ I COMA**: Gracias, señora presidenta.

Señor Rajoy, no nos ha sorprendido que no asumiera responsabilidades; de hecho, estábamos convencidos —ya se lo he dicho— de que se iría de rositas. No pretendo ofenderlo y usted sabe que nunca lo he pretendido, pero usted es más chulo que un ocho, como se dice popularmente (**Risas**), incluso estoy convencido de que se irá de aquí y se fumará un puro. (Tardà i Coma-ERC, XII; 71: 31)

Накратко, анализираниите изказвания водят до следните заключения: хумористичните изказвания, които предизвикват смеха на публиката, могат да бъдат непреднамерени, преднамерени или съмнителни.

На първо място, „непреднамерените“ изказвания са тези, които не са планирани от говорещия, но въпреки това предизвикват смях. Сред тях можем да подчертаем различни функции на смеха като реакция.

Първата група се състои от онези изказвания, в които смехът се явява като елемент на освобождаване; т.е. смехът служи, за да разтуши атмосферата в Камарата, която често е напрегната, поради сериозността на разглежданите въпроси и противопоставянето на идеологическите позиции. В някои случаи смехът е предизвикан от стилистична грешка, която е следствие от промяна на регистъра от формален в неформален, което е в противоречие със строгите норми на Конгреса. В някои случаи това, което предизвиква смях, е промяна в контекста, тъй като внезапната поява на човека, за когото се говори – и той не се споменава в положителна светлина – се оказва едновременно шокиращо и забавно за аудиторията. Най-голямата подгрупа се състои от различни граматически или дискурсивни грешки; в този случай е необходимо да се отбележи, че въпреки че смехът възниква в залата като начин за освобождаване от напрежението в Камарата, понякога той може да бъде обиден за говорещия, който може да се почувства като обект на подигравка от страна на останалите депутати.

Втората група се състои от изказвания, в които смехът изразява емпатия. В тези случаи смехът възниква като вид подкрепа към говорещия, на разбиране или дори на съчувствие в дадена ситуация, било то към този, с когото се чувстват идентифицирани, или към друг, към когото усещат някаква симпатия в определен момент.

Третата група се състои от изказвания, в които смехът изпълнява отбранителна функция. Смехът възниква в противовес на пряка атака или пред някакво явно обвинение в по-малка или в по-голяма степен. По този начин можем да разберем, че „в този свят нищо не е истина или лъжа“ и че докато някои се смеят, за да изразят нужда от защита срещу абсурдността на обвинението, други се смеят може би, за да изразят своето одобрение към говорещия. Както вече споменахме, оказва се трудно да се интерпретира по един и същ начин смехът на цялата аудитория.

Откриваме и изказвания, в които смехът се явява като механизъм за изразяване на критика или недоверие към говорещия или към неговото послание. Разликата с предишните изказвания (отбранителна функция) се крие във факта, че в изказвания, в които смехът се явява като форма на критика, няма ясна и пряка атака. В тези случаи се отприщва смях, който може да бъде описан като „ироничен“ и чиято основна функция е да изрази несъгласие с казаното от говорещия или да го дискредитира по някакъв начин - това на свой ред е вид атака срещу подателя на изказването. Противникът има за цел да се присмее на думите на подателя с подигравки.

На второ място, изказванията, класифицирани като „съмнителни“, са онези, при които, макар и предизвикващи смеха на аудиторията, е трудно да се изясни дали ораторът има намерение да направи хумористично изказване, или не, тъй като липсата на езикови показатели налага да се направи проверка на записите от сесиите на Конгреса на депутатите, за да се разсеят съмненията посредством прагмалингвистичните елементи. В тези случаи изказванията са разделени на три групи.

Първата група се състои от онези изказвания, в които смехът се явява за едни като вид защитен механизъм, а за други като подигравка при атака. Анализиранияте случаи съвпадат, като предполагат фина атака срещу „другия“ и в същото време подсилват образа на подателя и го правят по-властен. Любопитно е, че във всички случаи смехът се

предизвиква от дистанцирането на „аз“ и „Вие“, което доказва както идеологическата опозиция, така и позицията на превъзходство на единия над другия. Освен това в зависимост от това от кого произлиза смехът, можем да тълкуваме, че той възниква като защитен механизъм или като одобрение на думите на говорещия, въпреки че в тези случаи смехът често е съпровождан от аплодисменти, които същевременно изразяват подигравка към унижения или подценения обект.

Втората група съдържа изказвания, в които подигравката може да бъде резултат от чувство на съпричастност или разбиране, което от своя страна може да се тълкува от самия говорител като злонамерена шега или подигравка. В този случай ораторът показва очевидната си несигурност в използването на парламентарната терминология; можем да помислим, че аудиторията, познавайки трудностите, произтичащи от това, може да прояви съпричастност към говорещия, като по някакъв начин се идентифицира с него. Понякога обаче този смях не може да бъде разтълкуван правилно от говорителя и това го кара да реагира по-остро, като коригира привидната си липса на познание.

Третата група се състои от изказвания, които предизвикват смях, било то в знак на одобрение, било то като недоверие. Любопитно е, че едно и също изказване може да предизвика подобни смесени чувства, но ако вземем предвид плурализма и поляризацията на депутатите от Конгреса, можем да разберем, че това, което може да бъде смешно за едни, може да бъде възприето от други като атака. В тези случаи смятаме смеха и като проява на одобрение (обикновено придружен от аплодисменти) и като смях, който изразява несъгласие или недоверие, смях, който в крайна сметка може да се окаже ироничен.

В тези случаи може да се окаже, че част от публиката възхвалява остроумието на говорещия, като изразява съгласието си с него, буквално, „смейки се на шегата му“, но може другата част от аудиторията да се почувства обидена или да сметне, че изказващият завоалира истината по някакъв начин и в отговор да реагира със смях като израз на недоверие, също донякъде ироничен.

На трето място, изказванията, квалифицирани като „преднамерени“, са разделени на „хумористични“ и „иронични и саркастични“. Забавните изказвания се заиграват с двойните значения, шеговитите сравнения и използването на фразеологизми.

Сред анализиранияте изказвания има и такива, при които смехът избухва като реакция срещу пряка обида или атака върху етоса. В този случай можем да кажем, че това е, както в предишните случаи, несъответстващо на езиковия регистър, използван в Камарата, и изказването е твърде обидно за говорещия, като накърнява неговия имидж. Тези изказвания, когато са хумористични, също се заиграват със забавното сравнение, промените в езиковия регистър и двузначността.

Беше открит голям брой изказвания с ироничен или саркастичен тон - повече от половината от преднамерените изказвания. Ето защо, след като доказахме, чрез изброяване на реторичните средства, използвани с хумористична цел и илюстрирани с многобройни примери, можем да заключим, че хуморът намира място в парламентарните дебати и че той е често използвано средство. Преднамереното му използване в дискурса изпълнява различни функции.

Политизирани текстове

Корпусът, формиран от „политизирани текстове“, включва 40 фотографии, върху които са отразени текстовете, в които протестиращите се заиграват с различни лингвистични средства, а в някои случаи и с екстралингвистични. По този начин хуморът намира място сред протестиращите по улиците. Този корпус се състои от текстове с различен произход (вестници, социални мрежи, приятели и т.н.), засягащи социалните и политически въпроси, които разтърсиха страната през последните години.

За количествения анализ средствата на словесния хумор са класифицирани в:

- 1) Хумористични средства, базирани на семантични процеси, присъщи на езика: омонимия, синонимия, полисемия, преносен смисъл, конотация и др.
- 2) Хумористични средства от прагматичен характер, които предполагат екстралингвистично познание (ситуативно, контекстуално, социокултурно и т.н.), които

представляват набор от контекстуални предположения, необходими за правилното тълкуване на споменатите хумористични изказвания и игровия ефект (небуквална употреба на езика: метафора, идиоматични изрази, фразеологизми или перифрази, устойчиви словосъчетания и поговорки с хумористичен характер и т.н.).

В качествения анализ, с цел улесняване на обясненията, решихме да групираме изявленията тематично, независимо от момента, в който са възникнали, като по този начин ги разделихме на следните теми: срещу системата (15-М и 15-О), образование, феминизъм, пенсии и срещу закона, ограничаващ гражданските свободи – „ley mordaza”, и встъпването в длъжност на Мариано Рахой. Също така във всяка група се предлага подробен анализ на посланията според използваните в тях средства – реторични или нереторични.

По-долу могат да се видят някои от най-интересните послания от анализирания корпус заедно със съответното обяснение към тях:

- ❖ Някои от посланията си служат с паралели, които, комбинирани с други реторични фигури, водят до различни интерпретации и служат за различни цели:

Ние търсим решения, те търсят победи

В това послание се забелязват няколко реторични фигури: от една страна, противопоставянето между „ние“ и „те“ ясно откроява разликата в обществото, засилвайки чувството му за групова принадлежност, и политиците, които изглеждат като „другия“, един далечен персонаж, който има малко или нищо общо с гражданите. Този начин на рязко разграничаване между групите се използва с цел обединяване на всички (ние), които търсят решения срещу един общ враг, който не желае същото. От друга страна, асиндетонът или елиминирането на съюзните връзки прави тази опозиция по-пряка, по-фронтална.

В допълнение, паралелизмът помага да се покажат разликите между едните и другите: докато някои търсят „решения“ и работят за общото благо, други търсят „победи“ и жадуват за лична полза, за индивидуална изгода, която не засяга цялата общност. По този начин се подчертават и засилват още повече разликите между „нас“ и „тях“.

Ако настоящето е битка, то бъдещето е наше

Горното послание отново съчетава няколко реторични фигури: първо, използването на условния съюз „ако“ маркира тона на изявлението, тъй като подателят, социалното множество, не претендира да се намира в битка и това „ако“ работи като частица, която се отнася към дискурса на другите (разбира се, дискурса на политическите партии), по този начин естествено се стига до заключението: ако вие казвате, че това е битка, значи ние ще я спечелим.

Използването на явната метафора (настояще = битка) идентифицира общата кауза на обществото, която помага за укрепване на връзките на обединение между неговите членове. Паралелизмът в този случай не се осъществява на синтактично ниво, а на структурно ниво, тъй като и двете части на изявлението съдържат глаголната форма „е“. В първата част обаче глаголят функционира като катализатор на метафората, а във втората част просто идентифицира притежателя на „бъдещето“ чрез неговото собствено материализиране.

В допълнение, антитезата, която се установява между „настоящото“ и „бъдещето“, не означава в този случай опозиция или сблъсък между двете, а продължителност на

настоящото, като по този начин се задълбочава идеята, че обществото трябва да продължи да се бори, за да подсури своето бъдеще.

❖ Честа е употребата на антитеза и парадокс:

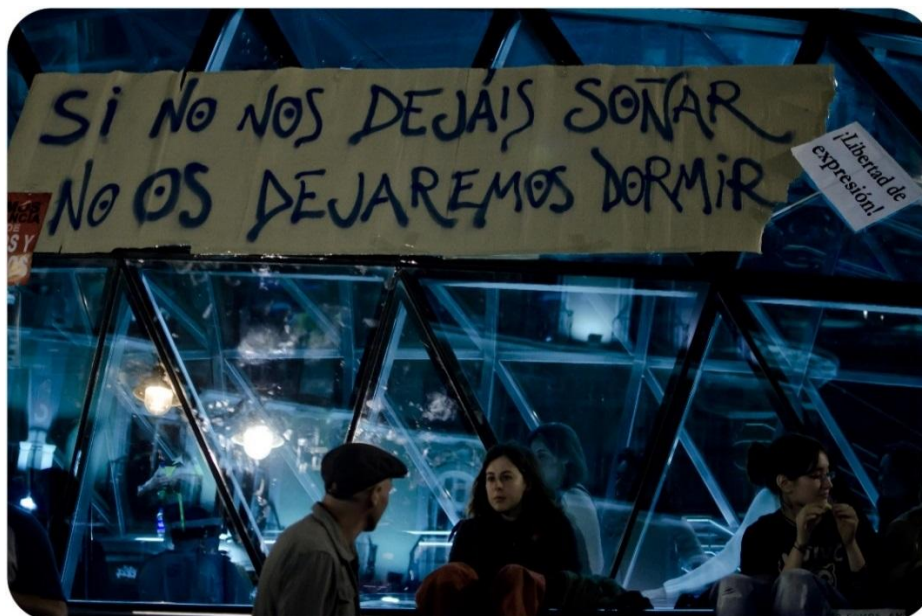
Смятахте ли, че мълчанието е гласът на народа?

В това изявление откриваме въпрос, който съдържа известна ирония. Използването на второ лице в множествено число установява, че събеседникът, на когото е зададен въпросът, е „другият“, който е бил идентифициран в различни случаи с политическата класа. Освен това, изборът на глаголно време и наклонение (минало несвършено време, изявително наклонение) е обоснован, защото предполага противоречие между убеждението или предположение в рамките на миналото и затвърждаване на настоящата реалност.

Също така антитезата се проявява между термините „глас“ и „мълчание“ - противопоставяне, което засилва идеята за необходимостта на хората да говорят, да бъдат чути и да не продължават да мълчат пред „злодеянията“ на политическата класа.

Изправени сме пред мощно послание, в което можем интуитивно да доловим иронията в изречението, която кара събеседника да осъзнае, че нещата са се променили и че хората вече не мълчат пред това, което не харесват.

Това послание, както и предишните, не е хумористично, но във всички тях има иронични нотки. Използваните средства засилват разликата между адресанта и адресата, като едновременно с това протестиращите отправят заплаха към управляващите. Чрез заплахата хората изразяват ясно своето желание за промяна. Тези послания, съдържащи тънка ирония, съвсем основателно са включени в нашия корпус, тъй като отговарят на целта на нашето изследване.

Ако не ни позволите да сънуваме, няма да ви позволим да спите

Това послание би могло да се определи като хумористично. В него отново се долавя ирония във вербалната атака, която в този случай вече не е толкова тънка. Условното „ако“ означава, както вече споменахме, натоварване за получателя на съобщението и облекчение за подателя. С други думи, посредством този съюз отговорността се прехвърля изцяло към „другия“ („вие“ са политиците) и той трябва да понесе всички последствия, произтичащи от това послание. Отново се установява противопоставяне между обществото и политиците чрез двата подлога в изречението („вие“ срещу „ние“), като междуременно се подчертава единството на социалната група, която е част от демонстрациите.

В този случай се натъкваме на явен парадокс между „сънувам“ и „спя“. Априори изглеждат сходни термини, но трябва да вземем под внимание метафоричното значение на

глагола „сънувам“ в смисъла на мечтая, който тук не означава „спя“. В този смисъл можем да кажем, че първото твърдение по-скоро засяга възжеленията и желанията на обществото, докато във второто твърдение глаголят „спя“ има предвид процеса на отпускане или почивка.

Изводът от това послание е, че ако политиците не позволяват на гражданите да сбъдват мечтите си и да живеят достойно, гражданите няма да ги оставят на мира и ще продължат с протестите.

❖ В някои от примерите се използват сравнения:

Демокрацията е точно толкова недодялана, колкото е този плакат

Предходното послание установява паралел между демокрацията и плаката, върху който е написан текстът. Това сравнение има за цел да покаже приликите между едното и другото и приписва и на двете качествено прилагателно „cutre“, разговорен термин, който се появява в речника на Испанската кралска академия с две значения: това на „скъпернически, мизерен“ и „беден, евтин, с лошо качество, недодялан или с лош вкус“.

Хумористичният смисъл се извежда не толкова от сравнението, а от термините, които се съпоставят, и от качеството, което им се приписва. Чрез асоциация стигаме до заключението, че чрез това изявление се критикува лошото състояние на демокрацията в Испания. Касае се за пряка атака срещу системата, както и срещу отговорните за това нейно състояние: политиците.

Протестиращите са приели, че тяхната форма на общуване са само думите (т. нар. от нас „картонен“ дискурс), като са наясно с мизерните средства, с които разполагат. Това послание поражда усмивки, тъй като чрез него протестиращите искат да покажат, че не разполагат с друго освен с ограничени средства, за да изразяват своите идеи и недоволства, но същевременно с това се и самоиронизират.

❖ В други съобщения се прибегва до игра на думи и морфологични вариации:

Не на корупцията

В този случай отново забелязваме критика срещу демократичната система, в чието правилно функциониране демонстрантите са престанали да вярват. Посланието е ясно: изпускането на глагола прави отказа рязък и директен. Всъщност в тези демонстрации имаше стотици плакати, върху които беше изписано само „НЕ“, тъй като обществеността искаше да подчертае съвсем категорично своето несъгласие с встъпването в длъжност на Мариано Рахой.

Това послание не се фокусира само върху президента или неговата партия, а върху една цяла политическа класа, която е смятана за корумпирана. Играта на думи се проявява като промяна на представката „demo“ (хора) в думата „демокрация“ до „корумпиран“ (който се е оставил или е позволил да бъде подкупен или извратен). Играта дава да се разбере, че става въпрос за една прогнила система, която вече не е управлявана от хората, а от корупцията на нейните лидери.

Следователно става дума за хумористично изявление, което се откроява с остроумно изразяване на хаплива критика, граничеща със сарказма.

❖ В други случаи се използва хиазъм: *Ако човек не бърза да промени света, то светът променя човека. (Mafalda)*; игри на думи: *Парламентът: мозъчна стачка*; или двусмислици и двузначност: *Нямаме хляб за толкова много чоризо (нямаме пари за толкова много крадци)... и на всичко отгоре ни конфискуваха мелницата; Търсят се преводачи на жестомимичен език, за да не се правят политиките на глухонеми.*

Налични са и хумористични средства с прагматичен или прагмалингвистичен характер, които предполагат екстралингвистично познание.

- Някои от посланията се базират на литературни текстове: „Мнението на една гълпа е винаги по-достоверно от това на едно малцинство“ (Мигел де Унамуно), „Харесвам те, демокрация, защото си като отсъстваща“ (вариация върху Пабло Неруда).
- Други изказвания се основават на културни референции и социални нагласи или споделени познания за света:

Грешка в системата: рестартирай демокрацията

В това послание се използва съобщение, известно на повечето граждани - това е съобщението „Грешка в системата“, което се появява в определени случаи, когато има сериозен срив в софтуера на компютъра. Този софтуер е логическа поддръжка на компютърна система, която прави възможна реализацията на определени задачи и, в много случаи решението на проблема (особено за тези, които не са новаци в компютърните технологии) е да рестартира устройството, за да се рестартира операционната система.

Дори и да не познаваме този контекст, бихме могли да разберем хумористичния смисъл на изявлението. Ефектът обаче би могъл да бъде по-малко шокиращ и следователно по-малко хумористичен.

Желаният ефект се постига както благодарение на екстралингвистичните знания, така и на избора на използваните езикови средства. От една страна, се играе с двойното значение на думата „система“, която в този случай не се отнася до компютърната система (както би изглеждало, ако анализираме само първото твърдение), а до демократичната система, заедно с набор от правила и принципи, от които се ръководи испанската държава. Като опознаваме в дълбочина противопоставянето между двете рамки, можем да разберем

хумористичния ефект на едно изявление, чиято цел е да критикува функционирането на испанската демокрация.

Изправени пред тази фатална грешка в системата на една държава, единственото възможно последствие или решение е тя да се рестартира, за да започне да функционира отново и да се изчистят всички предишни провали. Чрез това послание се постига двоен ефект: критикуваме системата (и по-скоро нейните лидери) и предлагаме решение чрез ново начало, което според политическия контекст би могло да бъде организирането на нови избори за решаване на „вътрешната грешка“ на системата, която е позволила да управлява президент, който според гражданите не го заслужава.

- ❖ Някои послания се възползват от изображението и двузначния смисъл на думите (в пряк и в преносен смисъл).

Твоята мъжественост (надпис, поставен от протестиращите върху картона). *Много чупливо* (фабричен надпис върху опаковката)

Предишното изявление е кратко, но много ясно. Възползва се максимално от „картонения“ дискурс, тъй като върху картона на кашона има фабричен надпис (Много чупливо), по този начин се подсилва хумористичният ефект на посланието. Изпускането на глагола води до директно идентифициране на референта - „твоята мъжественост“ с квалификатора - „много чупливо“. В този случай абстрактното съществително „мъжественост“ се възприема с преносното си значение.

Сред 40-те анализирани послания намираме, от една страна, такива, които използват хумористични средства, базирани на типични за езика семантични процеси (16 случая) и от друга страна, тези, които представят използването на хумористични средства с прагматичен или прагмалингвистичен характер и които предполагат екстралингвистични познания (24 случая).

Интересно е – а също и очевидно - че колкото по-специфично е събитието или по-конкретна е темата, около която се върти протестът, откриваме толкова по-малко послания с хумористични средства, базирани почти изцяло на семантични процеси, чието значение може да бъде възстановено частично без помощта на контекста. Това означава, че колкото по-конкретен е обектът на протеста, толкова по-голяма е зависимостта от контекстното познание за пълното декодиране на смисъла на изказванията.

По отношение на втория тип послания - тези, които използват прагмалингвистични средства при предаването на съобщението, е необходимо да се отбележи, че без прагматичното познаване на контекста и без активиране на споделеното знание между потребителите, в някои случаи крайното значение на изказванията може да бъде разгадано, в други не; в случай обаче че може да се разбере повече или по-малко буквалното значение на изявлението, липсата на прагматични средства кара изказванията да загубят хумористичния си ефект.

Най-често използваните видове послания се свързват с културни модели в обществото, каквито могат да бъдат социалните нагласи и обичаите, а други си кореспондират с познаването на известни литературни текстове или се обръщат към референти, които принадлежат на споделени от събеседниците познания за света.

Относно най-използваните лингвистични средства откриваме, че има висока употреба на реторични фигури, които често се използват в комбинация с други средства, за да се усили игровият и хумористичен ефект на посланията. Сред най-използваните лингвистични похвати можем да отбележим: рими, паралелизми, асиндетон, хиазъм, персонализация, метафора, антитеза, парадокс, сравнителни степени за превъзходство, равнопоставеност и подценяване, каламбури и морфологични вариации, полисемия, неяснота, двусмислие и използване на фразеологизми.

Що се отнася до използването на хумор в тези послания, можем ясно да установим няколко преследвани от авторите цели:

а) кохезия, групова идея: те работят за създаване на чувство за колективност чрез лозунгите и изказванията, които подсилват връзките между членовете на една и съща група, които се разпознават и усещат емпатия към другите членове;

б) дистанциране от „другия“: когато тези вътрешни връзки се заздравяват, разстоянието между „нас“ и „тях“ се увеличава, като се засилва разграничаването от противника, който се възприема като общ враг;

в) критика или атака срещу този „общ враг“, който в анализирания случаи се идентифицира с: политическата система, политическата класа, силите и органите за сигурност на държавата (полицията) и средствата за масова комуникация;

г) отбрана: на личността и на масите, защита на правата и свободите на гражданите пред противника;

д) ироничен портрет: на политическата, социалната и икономическата ситуация, която задушават демонстрантите.

ГЛАВА IV. ДИДАКТИЧЕСКИ ПРИЛОЖЕНИЯ НА ПОЛИТИЧЕСКИ И ПОЛИТИЗИРАНИ ТЕКСТОВЕ ПРИ ПРЕПОДАВАНЕ НА ИСПАНСКИ КАТО ЧУЖД ЕЗИК

Този дисертационен труд няма да е напълно завършен без глава, посветена на обяснението за полезността на всичко споменато досега. Поради тази причина възнамеряваме да изброим само някои от ползите от използването на политически и политизирани текстове в преподаването на испански като чужд език.

Следва да се отбележи, че от Учебния план на Институт Сервантес (PCIC), който служи като отправна точка в преподаването на испански език, в „Списък на методите за обучение“ се препоръчва използването на хумор в регулирането и контрола на емоционалните фактори, по-специално в контрола на безпокойството, чрез „четене на комични текстове или гледане на видеоклипове с хумористично съдържание“. Също така се препоръчва „да се търсят или създават занимания при изпълнението на задачата: да се използват нови технологии, да се работи в екип, да се въвежда хуморът и др.“. Що се отнася до политиката, тя се появява в този „списък“ като ресурс за предизвикване на интереса на обучаващите се към различни социални въпроси.

Базирайки се върху PCIC, в тази глава предлагаме кратки обяснения за отношението към политиката и хумора, като изброяваме предимствата от използването на наличните средства - политически и политизирани текстове - в преподаването на испански като чужд език и прилагаме някои дидактически предложения за всяко от нивата на владеене на езика.

От една страна, въпреки незаслуженото си неприсъствие в часовете по испански език, използването на политически и политизирани текстове в чуждоезиковото обучение притежава безброй предимства, сред които можем да изтъкнем следните:

- Подобни текстове служат за развитие на различни умения: четене с разбиране и/или слушане, писане, говорене, социокултурна или межкултурна компетентност и дори стратегическа компетентност.

- Материалът е „автентичен“.

- Тези текстове са по-малко експлицитни и по-внушаващи някаква идея, поради което могат да ангажират емоционално читателя.

- Това са провокативни текстове и някои от тях могат да доведат до дебати благодарение на многобройните интерпретации на тяхното съдържание.

- Служат за стимулиране на въображението и креативността.

- Политическите и политизираните текстове притежават педагогическа стойност и допринасят за създаването на критични читатели, те служат за преценка на реалността и са важен инструмент за генериране на идеи.

- Използването им предполага интердисциплинарно обучение, тъй като предполага познания по теми като история, политика, литература, музика и др.

Нерядко обаче се натъкваме на негативни реакции от страна на обучаващите се към всичко свързано с политиката. Демотивацията и липсата на интерес от страна на учениците може да се дължи на липсата на интерес към политиката (включително и към тази на собствената им страна). Трудността да се изправят пред различни езикови регистри също може да предполага известни притеснения, в това число можем да добавим и липсата на аргументиращи практики, езиков „блокаж“, липсата на лексикално, историческо или културно познание и т.н.

Накратко, важно е да се знае, че часът по испански като чужд език не е час по лексика или граматика и че не всеки час по граматика или лексика трябва да се базира на политически или политизирани текстове. Затова, ако искаме да се възползваме от тези средства в обучителната среда, най-важното, за да избегнем апатията и неудовлетвореността, е:

- да не очакваме обучаващите се да придобият такава прагматическа компетентност в часовете по испански език сякаш са носители на чуждия език;

- да се избират материали според нивото и интересите на обучаващите се;

- да бъдем наясно защо и с каква цел използваме политически или политизиран текст;

- обучаващите се да знаят какви са целите и за какво могат да им бъдат полезни в бъдеще, тъй като повечето обучаващи търсят в знанието приложимост, по този начин ще им бъде по-лесно да възприемат материала, ако осъзнаят, че от него могат да извлекат реална полза.

- да не изискваме твърде много в началото и да не прекаляваме с твърде много дейности, свързани с един и същ текст - трябва по-скоро да предоставим инструменти на учащите се, за да разбират различни видове текстове.

- да работят не само с езикови, но и с културни и прагматингвистични елементи.

- да се правят връзки с текстове по актуални теми или ситуации и да се установят паралели с политическата ситуация в различните страни, което ще им помогне да схванат по-бързо съдържанието.

- Да погледнем към политиката с хумор.

Относно предимствата на хумора в часовете по ИЕЧ, е установено, че смехът понижава нивото на хормоните, отделяни по време на стрес, и повишава нивата на имуноглобулин. А освен това има доказателства, че смехът също повишава поносимостта към болка, увеличава сърдечния ритъм и пулс, стимулира вътрешните органи чрез отпускане на мускулите и намалява стреса и сърдечните проблеми.

В психотерапевтичната практика използването на хумор може да помогне на пациентите да управляват емоциите си, тъй като смехът и хуморът влияят положително върху настроението на хората. Помагат също да се намали нивото на тревожност, тъй като смехът изпълнява седативни (успокоителни) и анксиолитични функции, които много изследователи сравняват с ефектите на дълбока релаксация или медитация.

Доказано е, че хуморът носи безкрайно много ползи за физиологичното, социалното и психологическото ниво на човека, следователно можем да се възползваме от всички тези предимства, ако използваме хумора в часовете по испански като чужд език, тъй като използването на хумористични средства в часовете по ИЕЧ може да накара обучаващите се, наред с други неща, да:

- придобият усещане за принадлежност към определена група и да се увеличи доверието помежду им;
- повишат самочувствието си;
- намалят стреса и тревожността си;
- започнат да мислят по-бързо;
- повишат креативността си и да ускорят мисловната си дейност.

- избегнат монотонността.
- увеличат интереса и мотивацията си към различни предмети;
- пробудят метапрагматичното си съзнание.
- разберат и използват по подходящ начин някои изрази от разговорната реч.
- доловят комуникативната стойност на хумора във формалната и неформалната реч.
- развият езиковата си компетентност: лексикална, семантична, ортоепична и прагматично-дискурсивна.
- помислят за ролята на хумора и иронията както в тяхната собствена култура, така и в испанската.
- придобият културни познания относно поведението на испанците, за да могат да комуникират успешно с тях.
- развият своята межкултурна компетентност: да прехвърлят към испанския своите знания и комуникационни стратегии, придобити от други езици.

Поради всичко това високата приложимост на избраните средства в преподаването на испански език като чужд е безспорна.

Трябва обаче да сме наясно, че не всичко е политика, нито пък хумор. Не трябва да забравяме също така, че „малкото радва, а многото досажда”; без всякакво съмнение, ако посветим цял час - или дори седмица учебни часове - или разработим конкретни дидактични единици, за да въведем тези елементи в часовете по ИЕЧ, ще накараме обучаващите се да се запознаят и да задълбочат знанията си по темите, които ни интересуват. Мислим обаче, че е по-подходящо, ако политическите и политизираните текстове бъдат част от нашите часове, използвайки тези средства с определена честота. Всяко научаване е вид практика и се нуждае от определено постоянство. Ако посветим няколко учебни часа на работата с хумора и иронията, както и на разбирането и интегрирането на политиката като дидактически ресурс, можем да постигнем успех в краткосрочен план, но вероятно придобитите знания също ще бъдат забравени в краткосрочен план поради липсата на практика и асимилиране на съдържанието.

Затова решихме да направим някои предложения за кратки задачи въз основа на избраните и анализирани корпуси за различните нива на владеене на езика. Упражненията могат да бъдат въведени без особени затруднения в учебната програма.

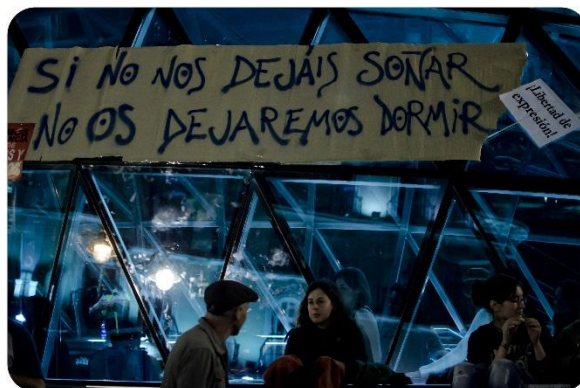
Предлагаме по-долу само някои от дейностите, включени в докторската дисертация:

Дидактически предложения за ниво B1

Наименование на дидактическото занимание	¡Allá tú!
Ниво	B1
Цели	Стимулиране на езиково-говорните умения; разсъждения върху причинно-следствените връзки. Грамматика: условни изречения.
Занимания	Индивидуални, по двойки или обхващащи целия клас/курс.
Материали	Снимки.
Методически насоки за учителя/преподавателя	В началото активираме езиковите и граматичните знания и познания за света чрез въвеждане на понятието „протест“ и „манифестация“. След това разясняваме, че исканията могат да се предявяват по различен начин: чрез рима, директно (verbo dar + CI + CD) или чрез липсата на нещо, което предполага отсъствие на друго нещо (sin + sustantivo, [...]). Учениците/студентите могат да измислят римувани двустиишия, чрез които да изразят своите искания; можем да им предоставим първата част от двустиишия, към което да добавят римуван завършек, или да им позволим те самите да измислят цялото послание.

❖ ¡Allá tú!

- Виж следната снимка и отговори на въпросите под нея:

- Къде се намират тези хора? Какъв е мотивът за техния протест? Какви ще бъдат последиците?
- Помисли за причинно-следствена връзка във въображаеми ситуации между:
 - Родители/деца
 - Ученици/учители
 - Спортисти/треньори
 - Лекарите/пациенти

Наименование на дидактическото занимание	Dicen que digo...
Ниво	B1
Цели	Размисъл върху силата на думите при възпроизвеждане на дадено послание. Грамматика: непряка реч.
Занимания	Индивидуални, по двойки или обхващащи целия клас/курс.
Материали	Примери от корпуса: политически текстове.
Методически насоки за учителя/преподавателя	Многобройните примери от изказвания на депутати могат да се използват с цел превръщане от непряка в пряка реч или обратно.

- ❖ **Други занимания за B1/B2:** задачи за поправяне на грешки в примери от корпуса, както и определяне и смяна на езиковия регистър. Работа върху корпуса за откриване и обяснение на колокации² и идиоматични изрази.

Дидактически предложения за ниво C1/C2

Наименование на дидактическото занимание	¡Polítizame esto!
Ниво	C1/C2
Цели	Размисъл върху свободата и начините за изразяване.
Занимания	Индивидуални, по двойки или обхващащи целия клас/курс.
Материали	Не се прецизират, но биха могли да се използват примери от двата корпуса: политически и политизирани текстове. Снимка: <i>Me gustas, democracia, porque estás como ausente.</i>
Методически насоки за учителя/преподавателя	Можем да изберем стихове и кратки текстове, които учениците/студентите да преобразуват в послания за предявяване на права.

Наименование на дидактическото занимание	Neruda, cállate tú
Ниво	C1/C2
Цели	Използване на ирония и сарказъм.
Занимания	Индивидуални, по двойки или обхващащи целия клас/курс.
Материали	Примери от корпуса и литературни текстове.
Методически насоки за учителя/преподавателя	Върху избрани стихотворения или кратки текстове на политическа или неполитическа тематика учениците/студентите трябва да предоставят отговори с

² Автори, между които Пейович (Pejović, 2002) и Кючукова-Петринска (Kiuchukova-Petrinska, 2017) разглеждат въпроса за колокациите в чуждоезиковото обучение и подчертават тяхната роля за доброто усвояване на испанския като чужд език.

	<p>ироничен или саркастичен тон.</p> <p>Например, посланието, което е използвано за наименование на това дидактическо занимание, се появи върху един плакат по време на феминистките манифестации, проведени на 8 март 2019 г. - това е ироничен отговор на стихотворението на Пабло Неруда: <i>Me gustas cuando callas, porque estás como ausente.</i></p>
--	---

Наименование на дидактическото занимание	El <i>Quién es quién</i> de la política española
Ниво	C1/C2
Цели	Използване на ирония и сарказъм. Алюзии.
Занимания	Индивидуални, по двойки или обхващащи целия клас/курс.
Материали	Примери от корпуса: политически текстове.
Методически насоки за учителя/преподавателя	<p>Можем да предоставим примери от корпуса, в които има алюзии към депутати или известни личности, като учениците/студентите трябва да се опитат да отгатнат за кого се отнасят те във всеки един от примерите и да обяснят защо се използва точно тази алюзия с определения персонаж.</p> <p>Дори самите ученици/студенти, въз основа на информацията, с която разполагат за депутатите, могат да предложат различни алюзии, свързани с тях.</p>

- ❖ **Други задачи:** Работа с корпуса за търсене на иронични нотки в изказванията; откриване на референти в случай на наличие на послания, базирани се на общи познания за света; търсене на литературни референти в двата корпуса; обяснение на използването на ироничния/саркастичния тон, организиране на дебати по социално-политически въпроси и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като се има предвид сложността на човешкото същество като цяло и езиковите и прагматичните механизми, които той използва в ежедневието си, е трудно да се установи една единствена перспектива в анализа на всяка тема, която засяга антропологичното. Поради тази причина повечето проучвания днес се опитват да предлагат мултидисциплинарни визии, които съчетават теории от различни сфери с цел постигане на емпирични и надеждни резултати.

Затова в нашето проучване решихме да обединим няколко лингвистични теории, както и теории, свързани с идеологията и дискурса, с изследванията за хумора, с цел да установим взаимоотношенията, които се изграждат между тях в анализа на политически и политизирани текстове.

Фактът, че се базираме на два реални корпуса: първия, състоящ се от текстовете, които представляват дословна транскрипция на стенограмите от пленарните сесии на Конгреса на депутатите и втория корпус - събран от фотографиите, отразяващ протестите и демонстрациите, които се проведоха през периода, описан по-горе, гарантира надеждността и валидността и на двата корпуса.

Чрез анализа се доказва изключително честото използване на хумористични средства, но не в относително неформален контекст, какъвто е този на радио или телевизионните програми, или в електронните списания, а в силно нормативен контекст, какъвто е този в Конгреса на депутатите или в контекста на напрежение и противопоставяне, на който сме свидетели по време на протести и граждански демонстрации.

Благодарение на анализа на ексцерпиранията примери от двата корпуса открихме, че, от една страна, в политическия дискурс на долната камара хуморът има свое място, а, от друга страна има място и в дискурса, който нарекохме „политизиран“.

Съгласно Торес Санчес (1999: 98-100) се установиха и класифицираха следните словесни хумористични средства:

1) Хумористични средства, основани на семантични процеси на езика: омонимия, синонимия, полисемия, косвени значения, конотация и др.

2) Хумористични средства от прагматичен характер, които предполагат екстралингвистични познания (ситуационни, контекстуални, социокултурни и т.н.), които представляват набор от контекстуални предположения, необходими за правилното тълкуване на споменатите хумористични изказвания и игровия ефект (небуквална употреба на езика: метафора, идиоми, фрази и поговорки с хумористичен характер и т.н.).

Резултатите от анализа на корпуса ни позволиха да достигнем до много любопитни заключения относно използването на хумористичните средства и причините за предизвикването на смях в политическия и политизиран дискурс.

От една страна, анализът на първия корпус ни позволи да класифицираме хумористичните изказвания в три блока:

- „Непреднамерени“: тези, които не са планирани от говорещия, но въпреки това предизвикват смях. В тези случаи смехът възниква с различни функции, а именно: освобождаваща функция (смехът служи за облекчаване на атмосферата от натрупаното напрежение в Камарата и е следствие от стилистични грешки или смяна на регистъра, контекстуални промени и граматични или дискурсивни грешки); емпатична функция (смехът се явява като форма на подкрепа за говорещия, форма на разбиране); отбранителна функция (смехът възниква в противовес на пряка атака или явно обвинение - в тези случаи се смеят, за да изразят нуждата си от защита пред абсурдността на обвинението, а други могат да се смеят, за да изразят своето съгласие с говорещия); критична или дискредитираща функция към говорещия или към неговото послание (това са изказвания, при които смехът се явява като форма на иронизиране на събеседника, без да се изразява ясна атака към него).
- „Съмнителни“: такива, при които, въпреки че предизвикват смеха на аудиторията, е трудно да се определи дали говорителят има намерение да направи хумористично изявление, или не. В тези случаи смехът изглежда се появява по различни причини: като защитен механизъм за едни или като подигравка срещу атаката за други; плод

на чувство за съпричастност или разбиране, което, от своя страна, може да се тълкува от самия говорител като подигравка или присмиване; или с идеята за одобрение, или с идеята за дискредитиране (в зависимост от гледната точка, от която се анализират изказванията).

- „Преднамерени“: има случаи на преднамерени хумористични или забавни изказвания, но повечето случаи съответстват на изказвания с ясен ироничен или саркастичен тон. В някои изявления смехът е предизвикан като реакция срещу директна обида. В този случай бихме могли да кажем, че става дума, както и в предишните случаи, за несъответствие в езиковия регистър, който се оказва крайно обиден за говорещия и атакува неговия имидж. Освен това, този тип изказвания са многобройни и в тях се прибегва до всевъзможни реторични фигури, които, комбинирани помежду си, изпълняват двойна функция: да защитават собствения си етос и да атакуват етоса на другите.

Що се отнася до използването на хумора в анализирани политизирани текстове, в издигането на хумористичните послания се установяват следните цели:

а) кохезия, идея за групова принадлежност: чрез лозунгите и изказванията се работи за създаване на чувство за колективност; тези текстове засилват връзките между членовете на една и съща група и ги карат да се идентифицират с останалите и да чувстват емпатия към другия;

б) дистанциране от „другия“: едновременно със заздравяването на вътрешните връзки, разстоянието между „нас“ и „тях“ се увеличава, както и разграничаване от противника, на който се гледа като на общ враг;

в) критика или атака: към общия враг, който в анализирани случаи е: политическата система, политическата класа, силите и държавните органи за сигурност (полицията) и средствата за комуникация;

г) защита: на личността и масите, защита на правата и свободите на гражданите срещу противника;

д) ироничен портрет: на политическата, социалната и икономическата ситуация, която задушават протестиращите.

Съществуват множество предимства при използването на политически и политизирани текстове в чуждоезиковото обучение:

- Те служат за придобиване на различни умения и подобряват у обучаващите се разбирането при четене и / или слушане, писане и говорене.
- Подобряват прагматично-дискурсивната компетентност, социо-културната или межкултурната компетентност и дори стратегическата.
- Събуждат метапрагматичното съзнание.
- Развиват езиковата компетентност: лексикални, семантични и прагматично-дискурсивни компетенции.
- Създават усещането за групова принадлежност с цел работа в екип.
- Увеличават интереса към различни предмети на дейност и повишават мотивацията.
- Отнася се за „автентичен“ материал.
- Това са провокативни текстове и някои от тях могат да доведат до дебати благодарение на многобройните им интерпретации.
- Служат за стимулиране на въображението и креативността.
- Допринасят за създаването на критични граждани; предполагат определен начин за възприемане на реалността и са важен инструмент за генериране на идеи.

Като се има предвид високата дидактична рентабилност на политическите и политизирани текстове, се надяваме, че избраният в настоящата работа корпус ще послужи като основа за бъдещи предложения за дидактични упражнения в сферата на преподаването на испански като чужд език.

Справка за приносите на дисертацията

1. Това е първото по рода си изследване, което се базира на анализ на примери от два корпуса, включващи политически и политизирани текстове, които да се използват в преподаването на испански като чужд език.
2. Настоящото изследване предлага общ преглед на различни хумористични лингвопрагматични средства, които се съдържат в политически и политизирани текстове.
3. Дисертационният труд може да служи за база на следващи изследвания в сферата както на политическия и политизиран дискурс, така и в чуждоезиковото обучение.

Списък на научните публикации,
свързани с дисертационния труд

1. “Pragmática: desde los orígenes hasta la actualidad”, *Сборник научни трудове на Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“*, том 54, КН. 1, СБ. Б, Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2016, 334-340.
2. “Lengua, variación y cultura a través del tráiler cinematográfico”, *публикувана в Actas del II Encuentro de Profesores de Español en Bulgaria*, Instituto Cervantes de Sofia, 2017, 88-98 (в съавторство).
<https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones centros/sofia 2017.htm>
3. “El papel de la literatura en la enseñanza de lenguas extranjeras”, *Сборник научни трудове на Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“*, том 55, КН. 1, СБ. В, Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2017, 215-224.
4. “Persuasive communication: a pragmatical approach to advertising”, *International Journal, Scientific papers*, vol. 20. 3, Skopje: Institute of Knowledge Management, 2017, 1175-1180.
5. “El lenguaje político y politizado aplicado a la enseñanza del español como lengua extranjera”, *Сборник научни трудове на Филологически факултет към ПУ „Паисий Хилендарски“*, Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2018 (под печат).

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ

Alarcos Llorach, Emilio (1951): *Gramática estructural del español según la Escuela de Copenhague*, Madrid: Gredos.

Albaladejo, Tomás (1989): *Retórica*, Madrid: Síntesis.

Alvar Ezquerro, Manuel (1987/1991) (coord.): *El lenguaje político*, Madrid: Fundación Friedrich Ebert.

Aristóteles (1994): *Retórica*, Madrid: Gredos, Biblioteca Clásica Gredos.

Attardo, Salvatore (1994): *Linguistic Theories of Humor*, Berlín: Mouton de Gruyter.

Austin, John (1990): *Cómo hacer cosas con palabras*, Barcelona: Paidós. [Trad. de Austin, John (1962): *How to do Things with Words*, Cambridge: Harvard University Press.]

Bloom, J. P. y John Gumperz (1972): “Social Meaning in Linguistic Structures: Code Switching in Northern Norway.”, en John Gumperz y D. Hymes (eds.): *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*, New York: Holt, Rinehart, and Winston, 407-434.

Bloomfield, Leonard (1933): *Language*. London: George Allen & Unwin LTD.

Boas, Franz (1911): *Handbook of American Indian Languages*, Washington: Smithsonian Institution.

Brown, Penelope y Levinson, Stephen (1978/1987): *Politeness. Some Universals in Language Usage*, Cambridge: Cambridge University Press.

Charaudeau, Patrick (2009b): “La argumentación persuasiva. El ejemplo del discurso político”, en Shiro, M. *et al.* (eds.) *Haciendo discurso. Homenaje a Adriana Bolívar*, Caracas: Universidad Central de Venezuela, Facultad de Humanidades y Educación.

Chomsky, Noam (1957/1974/1997): *Estructuras sintácticas*. México: Siglo Veintiuno Editores.

Coseriu, Eugenio (1987): “Lenguaje y política”, en Alvar Ezquerro, M. (coord.) *El lenguaje político*, Madrid: Fundación Friedrich Ebert, 9-31.

De Santiago Guervós, J. (2005): *Principios de comunicación persuasiva*, Madrid: Arco Libros.

Del Río, Ana y Roné, Milena (2000): *A la hora de hablar*, Sofía: Hazel.

- Ducrot, Oswald (1994): *El decir y lo dicho*, Buenos Aires: Ed. Hachette Universidad.
 [Trad. de Ducrot, Oswald (1984): *Le dire et le dit*, París: Minuit.]
- Escandell Vidal, Mª Victoria (2007): *Introducción a la Pragmática*, Barcelona: Ariel.
- Fairclough, Norman (1989). *Language and Power*. London: Longman.
- Freud, Sigmund (1973): *El chiste y su relación con lo inconsciente*, Madrid: Alianza.
- García Barrientos, José Luis (2000): *Las figuras retóricas. El lenguaje literario 2*, Madrid: Arco/Libros, Cuadernos de Lengua Española.
- García Damborenea, Ricardo (2013): *Figuras retóricas y otros ingredientes del discurso político*, Ediciones Uso de razón.
- Goffman, Erving (1981): *Forms of Talk*, Oxford: Basil Blackwell.
- Grice, H. Paul (1989): *Studies in the Way of Words*, Cambridge: Harvard University Press.
- Gumperz, John (1972): *Language and Social Identity*, Cambridge: Cambridge.
- Hymes, Dell (1972): *On communicative competence*. En J. B. Pride y J. Holmes (eds.), *Sociolinguistics*, Harmondsworth: Penguin, 269-93.
- Instituto Cervantes (2006). *Plan curricular del Instituto Cervantes*. Madrid: Instituto Cervantes, Biblioteca Nueva.
- Ivanov Mollov, Peter (2006): “Problemas teóricos en torno a la parodia. El “apogeo” de la parodia en la poesía española de la época barroca”, *Tonos digital. Revista electrónica de estudios filológicos*, 11.
- Jackobson (1975/1984) *Ensayos de lingüística general*, ed. A. Corazón, trad. J. M. Pujol y J. Cabanes, Barcelona: Seix Barral.
- Kanchev, Ivan (2004): *Español actual: clases de palabras y categorías*, Sofía: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Kiuchukova-Petrinska, Boriána (2017): “Las colocaciones en la enseñanza de ELE”, *Actas del II Encuentro de Profesores de Español en Sofía, Bulgaria (2017)*, Instituto Cervantes de Sofía.
- Kojouharova, Stefka (2013): “Tropos y figuras literarias en el discurso periodístico español (Observaciones sobre los artículos de economía en el periódico El País)”, *Научни трудове, Филология*, т. 51, кн. 1, СБ. А, Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 388–398.

Labov William (1972): *Sociolinguistic patterns*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Lakoff, George & Johnson, Mark (1986): *Metáforas de la vida cotidiana*, Madrid: Cátedra, Teorema. [Trad. de Lakoff, George & Johnson, Mark (1980): *Metaphors We Live By*, Chicago: Chicago University Press]

Leech, Geoffrey (1983): *Principles of Pragmatics*, Essex: Longman.

Levinson, Stephen (1989): *Pragmática*, Barcelona: Teide. [Trad. de Levinson, Stephen (1983): *Pragmatics*, Cambridge: Cambridge University Press.]

Martínez Díaz, Eva (2016): “De la ironía al sarcasmo: una aproximación al discurso parlamentario español” en *Textos en proceso*, 2-2.

Mítkova, Adriana (2014): “Acercamiento pragmático y sociopragmático al discurso eufemístico”, *Pensamiento, lengua, habla. Estudios en honor de la catedrática Eugenia Vucheva*, Sofía: Editorial Universitaria “San Clemente de Ojrid”, 162–169.

Nénkova, Véselka (2014): *Fraseología contrastiva español-búlgaro: problemas de traducción*, Plovdiv: Editorial Universitaria “Paisiy Hilendarski”.

Nénkova, Véselka (2016): *La manipulación creativa de las unidades fraseológicas en el lenguaje literario, periodístico y publicitario*, Plovdiv: Editorial Universitaria “Paisiy Hilendarski”.

Núñez Cabezas, E. A. y Guerrero Salazar, S. (2002): *Medios de comunicación y español actual*, Archidona: Aljibe.

Pejovic, Andjelka (2002): “El tratamiento de las colocaciones en los diccionarios modernos de español”, en Luque Durán, J. D. et al. (eds.) *Nuevas tendencias en la investigación lingüística*, Granada: Granada Lingvistica, 59-65.

Perelman, Ch. y Olbrechts-Tyteca, L. (1989): *Tratado de la argumentación. La nueva retórica*, Madrid: Gredos.

Piddington, Ralph (1995): *Psicología de la risa: un estudio sobre adaptación social*, Buenos Aires: Leviatán.

Platón (1992): *Diálogos VI. Filebo, Timeo, Critias*, Madrid: Gredos, Biblioteca Clásica Gredos.

Portolés, José (2004): *Pragmática para hispanistas*, Madrid: Síntesis.

Raskin, Victor (1985): *Semantic Mechanisms of Humor*, Dordrecht/Boston/Lancaster: Reidel.

Rebollo Torío, Miguel Ángel (2002): *Caracterización del lenguaje político*, en Cusato, D. A. y Frattale, L. (coords.): *Atti del XX Convegno Associazione Ispanisti Italiani*, vol. 2, 11-36.

Romanos, Eduardo, (2016): “No es una crisis, es que ya no te quiero. Humor y protesta en el movimiento 15-M”, *Revista internacional de sociología*, 74 (3): e039.

Romero Nieto, Alejandro (2018): “El humor en el discurso parlamentario: análisis pragmalingüístico de los debates de la Asamblea de Madrid”, Madrid: Universidad Complutense.

Ruiz Gurillo, Leonor (2010): *Para una aproximación neogriega a la ironía en español*, Madrid: Arco/Libros.

Ruiz Gurillo, Leonor (2012): *La lingüística del humor en español*, Madrid: Arco/Libros.

Sánchez García, F. José (2009): “Estudio pragmático del discurso periodístico político español. A propósito de los debates sobre el estado de la nación”, Granada: Editorial de la Universidad de Granada.

Sapir, Edward (1949): *Culture, language and personality*, California: The regents of the University of California

Saussure, F. (1915). *Cours de linguistique générale*, Lausanne-Paris: Payot.

Schmitz, J.R. (2002): “Humor as a pedagogical tool in foreign language and translation courses” en *Humor: International Journal of Humor Research*, 15 (1), 89–113.

Schopenhauer, Arthur (1819): *El mundo como voluntad y representación*. [Edición en español de 2010 de Alianza Editorial]

Searle, John (1975/1965): “Indirect Speech Acts”, en Cole, P. & Morgan, J. (eds.) *Syntax and Semantics, 3: Speech Acts*, Nueva York: Academic Press, 59-82.

Searle, John (1980): *Actos de habla: ensayo de filosofía del lenguaje*, Madrid: Cátedra, Teorema, Serie Mayor. [Trad. de Searle, John (1969): *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge: Cambridge University Press]

Sperber, Dan y Wilson, Deirdre (1989): “On verbal irony”, *UCL working papers in linguistics*, 1, 96-118.

Sperber, Dan y Wilson, Deirdre (1994): *La relevancia: comunicación y procesos cognitivos*, Madrid: Visor. [Trad. de Sperber, Dan & Wilson, Deirdre (1986): *Relevance: Communication and Cognition*, Oxford: Blackwell.]

Tancheva, Rayna (2019): *La sufijación nominal en español y en búlgaro (análisis y comparación sincrónica)*, Plovdiv: Universidad de Plovdiv, tesis no publicada.

Timenova, Maya (2006): “Le rire irresistible du Bulgare”, *Bulletin du Cercle académique de Littérature comparée (CALIC)* 42, Académie des sciences de Bulgarie, Sofia: Éditions de l’institut d’Études Balkaniques, 128-133.

van Dijk, Teun (1996): “Análisis del discurso ideológico”, *Versión* 6, 15-43. [Trad. de van Dijk, Teun (1995): “Ideological Discourse Analysis”, en Ventola, E. & Solin, A. (eds.) *New Courant. Special Issue. Interdisciplinary Approaches to Discourse Analysis*, 135-161.]

van Dijk, Teun (2003): *Ideología y discurso: una introducción multidisciplinaria*, Barcelona: Ariel [Trad. de van Dijk, Teun (1998): *Ideology: A Multidisciplinary Approach*, Londres: SAGE]

Verschueren, Jef (1987): “The pragmatic perspective” en J. Verschueren y M. Bertucelli-Papi (eds.), *The pragmatic perspective*, Amsterdam: John Benjamins.

Verschueren, Jef (2002): *Para entender la Pragmática*, Madrid: Gredos. [Trad. de Verschueren, Jef (1998): *Understanding Pragmatics*, Oxford: Oxford University Press]

Vucheva, Eugenia *Estilística del español actual. Teoría y práctica del estilo*, Sofía: Editorial Universitaria “San Clemente de Ojrid”, 2008.

Whorf, Lee (1940): “Science and linguistics”, *Technology Review*, 44, 229-248. [Reimpreso en *Language in Action*, Nueva York: Harcourt-Brace (1941)].

Wilson, Deirdre y Sperber, Dan (2002): “Relevance Theory”, *UCL Working Papers in Linguistics*, 14.

Wilson, John (1990): *Politically Speaking*, Oxford: Blackwell.

Wodak, Ruth (1989): “1968: The power of political jargon” en Wodak, R. (ed.) (2000): *Language power and ideology. Studies in political discourse*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Yus Ramos, Francisco (1995-96): “La teoría de la relevancia y la estrategia humorística de la incongruencia-resolución”, *Pragmalingüística* 3-4, 497-508.

Chergova (2014): Чергова, В. „Езикови средства в служба на манипулацията“, *Más allá de las palabras. Homenaje a Rafael Alvarado en su 70 aniversario*. Sofía: Editorial Universitaria “San Clemente de Ojrid”, 47-56.

Dimitrova (2005): Димитрова, С. „Първи стъпки в лингвистичното осмисляне на идиолекта“, *La lengua y su naturaleza dinámica. Езикът и неговата динамична природа*. София: НИБА Консулт ЕООД, 131-138.

Pieva (2013): Илиева, Л. *Преводачът и Темида. Функционална характеристика на съдебния превод*, София: Сиела.

Pieva (2014): Илиева, Л. *Проблеми на юридическия превод*, София: Сиела.

Roné (2005): Роне, М. „Емфатичните конструкции като синтактично средство за маркиране на контрастен фокус в испанския език“, *La lengua y su naturaleza dinámica. Езикът и неговата динамична природа*. София: НИБА Консулт ЕООД, 230-239.

ЕЛЕКТРОННИ РЕЧНИЦИ:

Briz, Antonio (2018): “Diccionario de partículas discursivas”, consultado el 2 de febrero de 2019. Disponible a través del enlace: <http://www.dpde.es/#/entry/ypunto..>

Centro Virtual Cervantes: <https://cvc.cervantes.es/>. Consultado el 15 de julio de 2018.

Corominas, J. y Pascual, J. A. (1954): “Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico”, Madrid: Gredos.